

This Book "Sri Harikathamrutha Saram" by Sri Jagannath Dasulu of Manvi in Kannada is Translated and Published by Sri Manur Jayatheertha Charlu Gadwal, Dist. Mahbubnagar (A P).

Right of Publication Reserved

Copy's : 1000 1992

Price · 10/- Rs

This Book is Published with the aid of T T, D Tirupathi under the Scheme of aid to Publish religious Books

Printed at

Sri Rama Printing Press, Mahbubnagar-509C02.

తెలిపలుకులు

కన్నడ హరిదాస పరంపరలో దాన కృష్ణలైన పురందరదాసులకు శ్రీ జగన్నాథ దాసులవారు నాల్గవవారు, విజయదాసులకు పురందరదాసులు గురువులు గోపాలదాసులకు విజయదాసులు గురువులు శ్రీ జగన్నాథ దాసులకు గోపాల దాసులు గురువులు, వీరే తమ 47 సం॥లు అయ్యారాయము జగన్నాథదాసుల కిచ్చి హరికథామృతసాగము రచించునట్లు అజ్ఞాపించిరి.

వీరి తండ్రి నరసప్ప తల్లి లక్ష్మిబాయి తిరుపతి శ్రీ వెంకటేశ్వరుని సేవించి వీరిని వరపుత్తునిగా పొందిరి. కావుననే శ్రీనివాసాచార్యులని పేరిడిరి. వీరు కాస్త్రాధ్యయనము జేసి మధ్య మతశాస్త్రమైన ఈ గ్రంథము రచించిరి. వీరికృతిలోని మహత్వ విషయములు తెలుగువారి కెందుకు తెలుపగూడదని నాకొకరోజు ఏకాంతములో ప్రేరణ గలిగినది. వెంటనే ఆ కార్యము చేపట్టి త్వరలో ముగించితిని. తెలుగు "తత్వవాదము"లో ప్రకటింపబడినది. అ తరువాత భావార్థము వ్రాసితిని అందునుండి 5 సంధులు మాత్రమిప్పుడు ధర్మరంస్థానమైన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానము వారి సహాయముతో ప్రచురించి అంధ్రపాఠశాల హస్తాలంకరణ జేయుచున్నందుకు నాకెంతో సంతోషము గలుగుచున్నది. శ్రీహరికథామృతసారములోని "శ్రీ గణపతిస్తోత్ర సంధి" అవిహితములు, నిర్దమలు, రోజుకు రెండు పఠ్యాయములు, పాఠాయము చేసినవారి మనోకామములు పూర్తి అగునని అనుభవైక సత్యము.

అనివార్యముగా ముద్రాణదోషములు పడినవి చదువరులు సహృదయతతో క్షమించగలరు. ధన సహాయము జేసిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం వారికి నామనఃపూర్వకమైన కృతజ్ఞత తెలుపుకొనుచున్నాను. మరియు శ్రీరామా విగ్రహింగప్రేరేయజమానియైన శ్రీ రాములుగా ఈ శ్రద్ధ వహించి సర్వాంగ సుందరముగా అచ్చువేసినందుకు ధన్యవాదములు.

మణువాను జయశ్రీధారాచార్యులు
గద్వాల

శ్రీమదాంధ్ర హరికథామృతసారము.

శ్రీ మహాగణపతి స్తోత్ర సంధి. 1

జామినివల్పపది.

హరికథామృత సారమును గురు
కరుణతో నిటు నేను జెప్పెద
పరమ భగవద్భక్తులిది యాదరమున వినుండు. ప.

శ్రీశచరణ సరోజభృంగ ము
హేళ సంభవ మన్మనంబు వి
కాళ పరచగ, వేడుకొందును ప్రేమభరమునను.
పాళధర పాలించు వేద
వ్యాస కరుణకు పాత్రుడా
కాళపతి కరుణాబ్ధి చేయుత గాచు మమున్. ।

శ్రీలక్ష్మీ పతియగు శ్రీమన్నారాయణుని పాద కమలములకుఁ జూమ్మదవంటి
వాడనైవ ఓ వినాయకా! నీవు ఎల్లపుడు నా హృదయమునందు వ్యతాకింపుము
నిమ్మి ప్రేమాతిశయముతో ప్రార్థించు చున్నాను. ఓ పాళకుళధారి, శ్రీ వేద
వ్యాసులు రచించిన మహాభారతము, వ్యాసి, వారి దయకు పాత్రుడైనవాడవు.
అకాళమున కధిపతివి. మాకు చేయుతనిచ్చి రక్షించుము. 1

ఏకదంత ఇచ్చేంద్రముఖ! బా
మీరరకృత భూషణాంగ! కృ
పాకటాక్షమున జూడుము విన్నపము వినుము.
నోకనీయుని బొగడునట్టి వి
వేకి సుజనుల సంగసఖమును
నాకు నొసగుము, పరమ కరుణామూర్తి! ఎల్లపుడున్. 2

ఒకే యొక కోరగలవాడా! గజముఖుడా! బంగారు సొమ్మలతో నలంకృతమగు
శరీరము -గలవాడా! నన్నెల్లప్పుడును పరమాత్మస్తుతించునట్టి సుజనుల.
సహవాస మందుండి, దయతో రక్షించుము 2

విఘ్నరాజా! విషయసుఖమున
మగ్నమగు నా మనసు బహుదో
షఘ్న పాదాంబుజమునను సద్భక్తిపూర్వకమున్;
లగ్నమగునటు జేయుము నరక భ
యాగ్నులకు నేవేరవ గురువర
భగ్నమగునటు చేయుమా చెడు గుణము లెల్లపుడున్. 3

ఓ విఘ్నరాజా! విషయ సుఖములో మునిగియున్న నా మనస్సును
దోషరహితుడైన శ్రీహరి పాదాబ్జములలో లిన మగునట్లు జేయుము.
నరక భయమను అగ్నికి నేను భయపడను. ఓ గురుత్తమా!
నా దుర్గుణముల బాపి రక్షింపుము. 3

ధనప విష్వక్సేన వైద్యా
శ్విన్నులకున్ సములైన షణ్ముఖు
నస్తుజుడ౯ శేషశతస్థ దేవోత్తమ వియద్గంగా
వినుత విశ్వోపానకుడ: స.
న్యనేనునను వేడెదను లక్ష్మి
వనిత కథిపతి భక్తి జ్ఞానములిచ్చి గాచుమునున్ 4

కుబేరుడు విప్రకృష్ణుడు దేవవైద్యులగు అశ్వినీ దేవతలకు సమా
నుడైన షణ్ముఖుని తమ్ముడును, శేష = మిగిలిన నూరుగురి కన్నను
క్రేష్టుడైనవాడవు విష్ణు నేనాస్తనామములో అదియందున్న. విశ్వ
నామక హరిని పూజించువాడవు కావున. ఆది పూజలకర్తుడైనవాడవు.
ఇట్టి నీవు శ్రీహరియందు భక్తిని జ్ఞానమును ఇచ్చి రక్షింపుమని
శుద్ధమైన మనస్సుతో నిన్ను పార్థింతును. 4

చారుదేష్టాహ్వయుచసగసవ
 తార మందితివి రుక్మిణీలో
 గౌరిపతి వరముతో దుష్టులగు రాక్షసులన్
 శౌరి యానతి దున్ముచున్ భూ
 భారనాశక తరుణీ నీ పా
 దారవిందంబులకు మ్రొక్కెద నిమ్ము సన్మతిని.

5

చారుదేష్టడమ పెరుతో శ్రీకృష్ణుని కుమారునిగా అవతరించితివి,
 కావుననే శౌరియనబడు శ్రీకృష్ణుని అజ్ఞతో దుర్మార్గులగు రాక్షసుల
 నాశనముజేసి భూదేవి యొక్క భారమును దింపితివి, నీవు ధయగల
 వాడవు. నీ ప్రాదకమలములకు నమస్కరించెదను. నాకు సద్బుద్ధిని
 ప్రసాదించుము.

5

హర్షకర్ణ విరాజితేందుని
 దర్పహర ఉదితార్క సన్నిభ,
 సర్పవరకటిసూత్ర వైకృతగాత్ర సుచరిత్ర,
 స్వర్పితాంకుశపాశకర ఘో
 దర్ప భంజన కర్మ సాక్షిగ
 తర్పకుడ వీవై సంతృప్తి బరచుము సర్వ సజ్జనులన్.

6

చేటలవంటి చెవులుగలవాడా! ప్రకాశించునట్టి చంద్రుని కాంతిని
 మించిన కాంతి గలవాడా! బాల మూర్ఖునివలె రక్త వర్ణము పొలిస
 వాడా! చక్కటి పాము మొలకాబడిగా గలవాడా! వికృత శరీరము
 గల వాడా! మంచి చరిత్రము గలవాడా! సకలకర్మలకు సాక్షిభూతు
 డైన వాడా! నన్ను సంతృప్తి బరచుటయే గాక సజ్జనులకుకూడ
 సంతృప్తి బరచుము.

6

షే: మిక్కిలి భక్తితోడను
 వ్యాసకృత భారతము నెఱిగి ప్ర
 యాస మందకవ్రాసి పెట్టితి వీపులోకమునన్.
 పాశపాణివి, వేడివొనెదు ప
 దేశమిమ్ము తదర్థముల కృ
 పాశరథి దయగలచూపులన్ ననుచూడు మెల్లపుడున్ 7

ఓ అకాశాభిమానీ! వేదవ్యాసులవాడు రచించిన మహాభారతమును
 జాని అర్థము తెలుసుకొనుచు ఆ గ్రంథమును సునాయాసముగా
 వ్రాసి లోకమునకుపకారము చేసినావు. పాశధారి! అ గ్రంథము
 యొక్క అంతరార్థము నాకు దేలియునట్లుగా నన్ననుగ్రహింపుము. 7

శ్రీశు సతినిర్మల సునాభి
 దేశవాసివి, రక్త చందన
 భాసిగాత్రుడవీపు సుచరిత్ర! సురమిత్రా!
 మూషకవరపహన ప్రాణా
 వేశయుత ప్రఖ్యాతభక్త జ
 నాశయంబుల పూర్తిజేయుము సర్వకాలమునన్. 8

ఓ ప్రభు, నీవు శ్రీమన్నారాయణుని పవిత్రమైన నాదీలో నివసించు
 వాడవు. నిజ్ఞచందన తేనెనముఖో భాసిండు వాడవు దేవతలకు
 మిత్రుడనై శ్రేష్ఠమైన చరిత్రగల వాడవు. అట్టి నీవు వీభక్తుల
 కోర్కెల పూరించుము. 8

శంకరాత్మజ దైత్యులకు భ

యంకర ఫలంబులిడగా

సంకట చతుర్థిగతుడైయహితార్థములనిచ్చి:

మంకుమనుజుల మోసగించుచు

శంకు చక్రధర ప్రియ, పాద

పంకజములకు మ్రొక్కెదవేడెద గాచు మెల్లపుడున్. 9

ఓ రుద్ర కుమారా! దైత్యులకు భయంకరమైన గతినిచ్చుటకై నీవు

సంకట చతుర్థి నామక వ్రతయాచియై లౌకిక ఫలముల నిచ్చి వారిని

మరింత మూఢులుగా జేసి శంఖ చక్ర ధారియగు శ్రీహరి కతిప్రియు

డవైనన్ను రక్షింపుమని వేడుకొనుచున్నాను. 9

నిద్ద విద్యాధరగణసమా

రాధ్యచరణ సరోజ సర్వసు

నిద్దివాయక, శీఘ్రముగ మన్నింపుమా మనవిన్

బుద్ధివిద్యాజ్ఞాన బల పరి

శుద్ధ భక్తివిరక్తినిడియన

వద్యులీలల బొగడునట్లుగ జేయు మెల్లపుడున్. 10

నిద్ద విద్యాధరులతో చక్కగా పూజంపబడు పాదకమలములు

గలవాడా, సర్వసిద్ధి ప్రదాయకా! బుద్ధిజ్ఞాన బలములను, యిచ్చి పరి

శుద్ధభక్తి విరక్తులతో అసక్తుడైయుండునట్లుగా, ప్రతిదినము శ్రీహరి

స్మరణలో ఆతని లీలాస్తుతులు నానోట ఎల్లపుడు వచ్చునట్లు జేయుము 10

రక్తవాసదత్తయ విభూషణ!

ఉక్తిలాలించు నా భగవ

ద్భక్తవర భవ్యాత్మ భాగవతాది శాస్త్రములన్

సక్తమగునటు మనసు విషయ పి

రక్తి నొసగుము విద్యదార్య వి

ముక్తునిగ జేయుము భవభయమునన్ దయతోడన్ 11

ఎఱ్ఱటి వస్త్రోచ్ఛయముతో నలింకరించు కొనినవాడా! పరమ భాగవతో
తమా! వికాలి హృదయుడా! నా మనవిని విమము, భాగవతాది శాస్త్ర
ములలో నా మనసు అనక్త మగు నట్లు చేసి లౌకిక విషయములలో
వైరాగ్యమును ప్రసాదింపుము ఓ విద్యుత్ శ్రేష్టుడా! దయతో నన్ను
సంసార భయము నుండి తొలగించి ముక్తునిగా జేయుము.

11

శుక్రశుక్లలిల నాశమునరే
కృత్రిమే నీ హృద సర్వై చ
రక్తముమి శ్రీరాముడును సేతుముఖమందున్
చక్రవర్తియు ధర్మరాజును
చక్రపాణి మాఖలను వినె
పక్ర తుండూ సౌతిగలరే నీకు హరిదయతోన్.

12

శుక్రాచార్యుల కిమ్మలైన దైత్యులను సంహరించుటకే దేవేంద్రుడు
నిన్ను పూజించెను మరియు మహా పరాక్రమ శాలియగు శ్రీరామ
చంద్రుడు సేతుభంధన సమయమున నిన్ను పూజించెను. చక్ర
వర్తియైన ధర్మరాజు కూడా శ్రీకృష్ణుని యుపదేశం మేరకు నిన్ను
స్మరించెను. పక్రతుండూ, పరమాత్ముని అనుగ్రహ సంపాదనలో నీ కెవరు
సాటి?

12

కౌలదేంద్రుడు నిన్ను సమ్మని
కారణము విజి జనుతితో
సంహార మందెను సద్గురు వృకోదరుని గదతోడన్.
తారకాంతకు ననుజ నాదుశ
రీరమందున నిలిచి ధర్మ
ప్రేరకుండగుచు సంతస మిమ్ము దయతోడన్.

13

ఓయీ! వణ్ణుఖుని తమ్ముడగు వినాయకా! నెన్ను పూజింపక దుర్యోధనుడు మన గురు శ్రేస్తుడగు శ్రీ భీమసేనుని గదతో నపరి వారముగా సంహరింప బడెను. ఇట్టి నీవు నా హృదయమున నన్నిహతుడైనమ్మ ధర్మ మార్గమున నడచునట్లు దయతో ననుగ్రహింపుము. 13

ఏక వింశతి మోదక ప్రియ
 మూపలను వాగ్ములుగ జేయుక్తి
 పాకరుండవు కృతజ్ఞ, కామదకాపుమము చేయూతన్
 లేఖకాగ్రణీ నా మనోదు
 ర్వాఱి కులము బాపుము దయను పి
 నాకి భార్యాతనుజ మృద్భవ వేడేదను నిన్నున్. 14

ఇరవైయొక మోదకముల ప్రీతిగలవాడా! మూగివారిని వాచాళులు గా చేయు నమర్థుడా! నీవు కృతజ్ఞుడవు! దయాళువు, కోరిన కోర్కెల నిచ్చువాడవు నామనసులో వచ్చు జెడుకోర్కెల తినివేయువాడవు. శంక రుని యర్థాంగినియగు పార్వతి శరీరము నుండి వెలువడిన మృత్తికతో మూర్తి భవించిన వాడా! నెన్ను ప్రార్థించెదను. 14

నిత్యమంగళ చరితః జగదు
 తృప్తిస్థితిలయ నియమసజ్ఞా
 సత్రయ ప్రద బంధమోచక సుమన సాసురులన్.
 చిత్తవృత్తినెఱింగి నడచు, ప్ర
 మత్తు గాడు సుహృజ్ఞనాపుని
 నిత్యమున దలచి సుఖించు భాగ్యము నిమ్మునాకున్. 15

ఎల్లప్పుడు కల్యాణకారీ చారిత్రము గలవాడవు, ప్రపంచ సృష్టిస్థితిలయ
ముల ప్రేరకుడవు, కావుననే మూడు విధములైన జ్ఞానమునిచ్చువాడవు
దానవుల మనః ప్రవృత్తిని బట్టి నడచుకొనువాడవు అప్రమత్తుడవును
అయిన నీవు సుజమల బంధువైన శ్రీహరినిదలచి తలచి సుఖపడు
నట్టిబాగ్యమును నాకనుగ్రహింపుము.

15

పంచ భేద జ్ఞానము ము వి
రించి జనకుని చూపుమనసున
వాంఛితప్రద, ప్రీతితోడను దానుడంచుచున్
పంచ పక్షాని తనయ, భవాద్వి
ముంచకయ గాచుము విషయముల
సంచరింపక యింద్రియంబుల నడవగానిమ్ము.

16

నాకు పంచభేద జ్ఞానము నిమ్ము బ్రహ్మదేవునిజనకుని ప్రత్యక్షము గా
వింపుము ఓయిష్టార్థదాయకా! ప్రీతితో నమ్మ ప్రీతితో నీదాసునిగా బా
వింపుము శంకర కుమారా! నన్నీ భవసాగరములో ముంచి వేయక
విషయ సుఖముల వైపు నా మనసు బోకుండునట్లుగా చేయుము.
సకలేంద్రియములును సరియైన రీతిలో నడచుకొనుట్లును గ్రహింపుము

16

ఏమి వేడుదునెట్టిదైనకు
యోనిజనికై వెణవ లక్ష్మీ
ప్రాణపతి తత్వేటలం గలనీ గుణకార్యములన్
తాన జేయు నటంచనెడిను
జ్ఞానమేరుణింపు నాకుమ
హానుదాప ముహూర్తహుః ప్రార్థింతు నీపాదమున్.

17

నిన్ను నేను మరేమీయు వేడను, చెడు యోనులలో జనించినను భయ
పడను. కాని లక్ష్మీదేవి మరివాయుదే పులికు స్వామియైన శ్రీహరి త
త్వాభిమానులతో త్రిగుణముల కార్యములను శ్రీహరి తానేజేయునను
నట్టిసుజ్ఞానము మాత్రము నాకు గలుగునట్లు అనుగ్రహించిన చాలు
నని మరిమరి ప్రార్థించెదను.

17

నమో నమో గురువర్య! విఋధో

తమః! వివర్జితనిద్ర కల్ప

ద్రుమమ పీవౌభజకులచ బహుగుణభరిత సచ్చరితా!

ఉమకు తనయుడ! బాపుమాహం

మమత బుద్ధ్యాదీంద్రియములా

క్రమణతోనాయానమిడు భవమునందెల్లపుడున్

18

ఓ గురుత్తమా, నిద్రమగిలినవాడా! నిన్ను ఆరాధించువారలకు కల్ప
వృక్షము వంటివాడా! దేవతలలో శ్రేష్ఠుణ్ణా! బహుగుణభరితా! శుభ
చరిత్రముగలవాడా! పార్వతీతనయ! ఈ సంసారమందు అహంకార
మమకారములు ఎల్లప్పుడు బుద్ధి మొదలగు ఇంద్రియములద్వారా
నన్నలయజేయుచున్నవి, వానిని నిగ్రహింపుము.

18

జయజయతు విఘ్నేశ తాప

త్రయ వినాశన! విశ్వమంగళ

జయజయతు, విద్యాప్రదాయకవీత భయశోక!

జయజయతు చార్వాంగ కరుణా

నయనములజూచి జన్మా

మయమృతుల బాపుము భక్తులకు భవమందున్.

19

ఓ విఘ్నేశ్వరా! నీకు జయమగుగాక! తాపత్రయముల పోగొట్టువాడా! విశ్వ
మంతటికిని మంగళము నిచ్చువాడా! విద్యా ప్రదాయకా! భయక్రోధ
ములు లేనివాడా! నీకు జయమగుగాక. ఓమందరాంగా! నీ కృపాపూర్ణ
దృష్టితో నన్నుజూచి, ఈ సంసారమందు జనన మరణరోగాదులు రాకుండు
నట్లు భక్తులననుగ్రహింపుము.

19

నీవు లంబోదరువంచును
 నీవు కరుణా నిండు వనుచును
 దేవ నీ పద జలజముల మ్రొక్కి ప్రార్థింతున్.
 జీవకోటికి వచ్చు విఘ్నము
 నీవ బాపుచు హరిని దలపగ
 భాషభక్తి ని గలుగ జేయుమునాకు నెల్లపుడున్. 20

లంబోదరా! నీవు డయాసాగరుడవు. కావుననే నీపాద పంకజము లెల్లపుడు
 నమస్కరించి వేడుకొందును. నీభక్తులకు వచ్చు విఘ్నములబాపి సర్వదా
 శ్రీహరి నామ సంకీర్తనమున భక్తిగలుగునట్లుగా ఆనుగ్రహింపుము. 20

ఏకవింశతి పదములనబడు
 కోకనద నవహారమును మ్రె
 నాకితనయాంతర్గత శ్రీప్రణవతియనునట్టి-
 శ్రీకర జగన్నాథ విఠలుడు
 స్వీకరించుచు నాకు ముక్తి బ
 హూకరించును భక్తులకు సుఖసంతృప్తుల్. 21

జరవైయొక పద్యములనబడు రక్త కమలహారమును స్వీకరింపుము.
 పార్వతిపుత్రాంతర్గత శ్రీజగన్నాథ విఠలుడు భక్తులకు స్వర్గాపవర్గముల
 ప్రసాదించును. 21

శ్రీగణపతి ప్రోతృ సంధి సమాప్తము.

మంగళా చరణ సంది (2)

భామిని పట్టుది

హరికథామృతసారమును గురు
కగుణతో నిటునేను జెప్పెద
వరమ భగవద్భక్తులిడియాదరమున వినుండు. ప॥

శ్రీరమణీకరకమల పూజిత
చారు చరణసరోజబ్రహ్మ స
మీర వాణీ ఘణీంద్ర వీంద్రభవేంద్రముఖ వినుతాః
నీరజభవాండోదయ స్థితి
కారణుడైతెవల్య మిచ్చెడి
నారసింహుడై మొక్కెద నిమ్ముమాకు సుమంగళమున్. 1

హరికథామృత సారమును గురువుల దయతో నా బుద్ధికి తోచినంతగా
నిట్లు చెప్పుచున్నాను శెప్పులైన భగవద్భక్తుల ఆదరణతో నాలికించునది,
(పల్లవి)

అవతరణిక :- “ బింబరూపోపాసనంచ కార్ణం సద్భక్తి పూర్వకం ”
ఆను సత్తత్వమాలి వచనాను గుణముగా తమ హృదయ కమలములో
నున్న బింబమూర్తి నృసింహూపముతో ప్రత్యక్షమైనందున సకల విఘ్న
ముల నివారించి కైవల్యమిమ్మని భక్తిభావముతో నమస్కరించుచున్నారు.
శ్రీరమణీయని.

రమాదేవి కరకమలములతో పూజింపబడు మనోహర పాదములుగల
బ్రహ్మసరస్వతికి వాయు భారతి గరుడశేషరుద్ర ఇంద్రాదులచే నమస్కరింప
బడినట్టియు, నృప్తి స్థితిలయ కారణుడు, ముక్తిదాయకుడునగు ఓ
సరసింహ! మాకు-(గృంధకారులకు) ఈ గ్రంథము యొక్క శ్రవణము
పరసము చేయువారికిని మంగళమును దయచేయుము. 1

జగదుదరుని నుపమల గుణ రూ
 పగణముల చింతించి భారత
 నిగమ తతుల నతిక్రమించి క్రియావిశేషములన్ .
 తగు వివిధ నూతనము జూచుచు
 మిగుల హర్షము బొగడి యుబ్బుచు
 త్రిగుణమాని మహారమాసతి ఎప్పుడు గాచుతను. 2

వాఙ్మనో వ్యాపార రూపమైన గృంధో పక్రమమాన సకల వాఙ్మనోభిమాని
 యైన శ్రీదేవి వందన మావశ్యకమని శ్రీదేవిని ప్రార్థించుచున్నారు. ప్రపంచ
 మును తన కడుపులో ధరించిన పరమాత్మ యొక్క పవిత్రములైన మూల
 మరియు అవతారరూపముల లీలా విశేషముల నాలోచించి తెలుసుకొను
 నట్టియు, వేదములలో భారతాదులలో చెప్పబడని కొంగ్రొత్త మహిమలను
 చూచుచు పోగడుచు సంతసించు సత్వరజస్తమోగణములకభిమానియగు
 శ్రీమహాలక్ష్మి మమ్ముల నెల్లప్పుడు కాపాడుగాక! 2

నిరుపమానంవాత్మభవ ని
 రర సఖా సంసేవ్యముజాలకు
 దొరపు సత్వప్రచుర వాణీముఖ సరోజేనా!
 గరుడ శేషశశాంకదళ శే
 భరుల జనక జగదురుడ, నీ
 చరణముల వినుతింతు సన్మతినిచ్చి రక్షించు. 3

విరజానదీ స్నానము జేయునట్టి అధికారులు యెవని ఉపదేశముననే
 పరమాత్మ యొక్క ప్రాసము పొందుదురో అట్టి బ్రహ్మదేవుని మంచి
 బుద్ధిని ప్రసాదించుమని ప్రార్థించుచున్నారు నిరుపమయను పద్యముతో
 అనన్యత అనంద స్వరూపుడగు శ్రీహరి కుమారుడు, సకల దేవతలకు
 పంధ్యుడును, విశుద్ధ సత్వస్వరూపుడు, సరస్వతి ముఖకమలమునకు
 మాయనివలె నున్న వాడును గరుడ శేషదుర్రులకు తండ్రియు జగ
 ధ్గురువు అయిన ఓ బ్రహ్మ! నీపాదములకు సమస్కరింతును నాకు
 చిత్తశుద్ధినిచ్చి రక్షింపుము. 3

ఆరుమూడును రెండునొక వే
 యారు నూరు శ్వాస జపముల
 జేరి మూడగు జీవు లందఱ కల్పమంతయును.
 సార సుఖమిడి సాత్త్విలకు సం
 సారమిడి విశ్రుల కథముల క
 పారదుఃఖములిచ్చు గురుపపమానగావుమమున్. 4

ఆరుమూళ్ల = పదైనిమిది. రెండునొకటి = మూడు = ఇరవైఒక వేయి,
 అరునూరు = మొత్తం ఇరవైయొక్క వేల అరునూరు శ్వాసరూపి హంస
 మంత్ర జపమును మూడు విధములైన జీవులందు ప్రతి దినము, బ్రహ్మ
 ప్రళయము వరకు చేయుచు సాత్వికులకు ముక్తిని రాజసులకు నిత్య
 సంసారమును, తామసులకు నరకమును ఇప్పించునట్టి ఓ వాయుదేవా!
 మమ్మురక్షింపుము—జీవులందరు ముఖ్యప్రాణునిద్వారముగనె పరమాత్మను
 పొందగలరు. ‘‘సర్వేదేవాఃప్రాణమావిశ్యదేవేముక్తాయంపరమే యాంత్య
 చాత్యే (కౌషావశ్రుతి) 4

చతుర వదనుని రాణి యతిరో
 హిత విమలవిజాని నిగమ
 ప్రతతులకు నఖిమాని వీణాపాణి బ్రహ్మణీ.
 నుతిని గోరెద జనని. లక్ష్మీ
 పతి గుణంబుల బొగడుటకు న
 నృతిని దయతోనిచ్చి, నిలునా వదన సదనమునన్. 5

బ్రహ్మదేవుని భార్యయు, ప్రతిబంధములేని నిర్మల జ్ఞానియు, వేదాభి
 మానియు, వీణాపాణియు గురుపత్నియైననె ఓ పరస్వతి! నిన్ను సమ
 స్కరించి ప్రార్థించుచున్నాను. శ్రీలక్ష్మీ పతియొక్క గుణములను స్తుతించు
 టకై నీవు నా నాలుకపై నెలకొని సమ్మద్ధిని దయచేయుము. 5

కృతిరమణప్రద్యుమ్ను కూతుర
 చతుర వింశతి తత్వపతి దే
 పతలకున్ గురువనంబడు మారుతుని నిజపత్ని-
 సతతమున్ హరిగురుపులందలి
 రతిని గావుము భాగవత భా
 రత పురాణ రహస్య తత్వముదెలుపు దయతోడన్ . 6

కృతిదేవికి పతియగు ప్రద్యుమ్నుని కూతురగు భారతి దేవిని సమస్త తత్వ
 ములను దెలుపుమని ప్రార్థించుచున్నాను. 24 తత్వాభిమాని దేవతలకు
 గురువైన మారుతి పత్ని, శ్రీహరిగురువులందు దృఢమగు భక్తినిచ్చి భారత
 భాగవతములోని రహస్యతత్వములు విల్లప్పుడు జాపకము వచ్చు నట్లు
 కరుణించుము. చతుర్వింశతి తత్వములు 5 జ్ఞానేంద్రియములు 5 కర్మేంద్రి
 యములు 5 భూతములు 5 తన్మాత్రలు 5 అవ్యక్తఅహంకారము,
 బుద్ధి, మనసు = 24 6

వేదపీఠ విరించి భవ శ
 క్రాది సురవిజ్ఞానదాయక
 మోద చిన్మయగాత్ర లోకపవిత్ర సుచరిత్ర
 చేదభేదవిషాద కుటిలాం
 తాదిసుధ్య విదూరుడైనా
 నాది కారణ బాదరాయణ పాహిసత్రాణః 7

వేదస్థానాధిస్థానుడైన బ్రహ్మ, రుద్ర, ఇంద్రాదీదేవతలకు జ్ఞానప్రదాయ
 కుడైనట్టియు, అనంద జ్ఞానాత్మకుడు, లోకములను పవిత్రము జేయు
 వాడును ఖడ్గ, బాణవ్యసనరోగాదులు లేనివాడును, బ్రహ్మాదులచే పూజకు
 దును, సజ్జనుల పాలకుడును ఐన వేదవ్యాసదేవా, నన్నుద్ధరింపుము. 7

శీతిని మణిమంతుడే మొదలగు
 సతిదురాత్ములు నొకటియును విం
 శతి కుభాష్యాల్గులప మభ్యగృహ్య భూసురుని
 సతి యుదరమున జన్మించి భా
 రతి రమణుడే మధ్వాఖ్యుడై
 చతుర్థశలోకముల వెలసిన గురుని సుతింతున్

8

మణిమాన్ మొదలగు సతిదుష్టదానపులు భూమిపైపుట్టి ఇరవైయొక్కకు
 బాష్పములను ప్రచురింపజేయగా భారతివతియగు ముఖ్యప్రాణుడే
 మధ్యగేహభట్టువత్తి కతువులో జనించి (ఆవతరించి) మధ్వాచార్యులను
 పేరుతో కుభాష్పములన్నింటిని ఖండించి పదునాల్గు లోకములలో భ్యాతి
 నిగడించినట్టి గురుని నమస్కరింతుమ.

8

పంచ భేదాత్మక ప్రపంచము
 పంచ రూపాత్మకుడై దైవత
 పంచముఖ శక్రాదులే కింకరులు శ్రీహరికిన్
 పంచవింశతి తత్వతరతిమ
 పంచికల దెల్పిన రాగల పి
 రించియగు నానంద తిర్థుల దలతు నెల్లపుడున్

9

జీవజీవుల ఖేదము, జీవజడ ఖేదము, జడజడబేదము, జీవేశభేదము, జడేశ
 బేదములు గలి ఈ ప్రపంచమునకు ఆనిరుద్ధ ప్రద్యుమ్న స్వంకరుషణ,
 వానుదేవ నారాయణులను ఐదు రూపములుగలివాడే దేవత. ఇట్టి శ్రీహరికి
 బ్రహ్మరుద్రేంద్రాదులు సేవకులు, తంత్రసారములో జెప్పినట్లు, 'పురుషో
 వ్యక్తంచ మహానహంకారో మనస్తథా! భూతేంద్రియాణి శబ్దాద్యా భూత్రతాః
 పంచవింశతిరితి' ఇరవైఅయిదు తత్వములు దేవతా తారతమ్యము
 మొదలగు వాటిని వివరించి నట్టియు, రాబోవు కల్పమునకు బ్రహ్మయునగు
 శ్రీమదానంద తిర్థులను ప్రతి దినమునుస్మరించుచున్నాను

9

వామదేవ విరించితనయ ఉ
 మామనోహర ఉగ్ర ధూరటి
 సామజాజిన వనన భూషణ సుమనసోత్తంసా
 కామ హర కైలాస మందిర
 సోమ సూర్యానలవిలోచన
 కామితప్రద కరుణనిమ్మ సదా సుమంగళమున్ 10

ఓ వామదేవ! ఓ బ్రహ్మకుమారా, ఓ పార్వతివతి! శత్రు భయంకరుడా,
 జడతో గంగను ధరించినవాడా, వినుగు చర్మము ధరించినట్టి దేవశ్రేష్ఠుడా
 ఓ మన్మథ సంహరీ, కైలాసవాసీ, ఉమతోగూడినవాడా, మారిజన ప్రియు
 డా, అగ్నిలోచనుడా, భక్తుల కొరికల దీర్చువాడా, మన కెల్లపుడు మంగళము
 నమగ్రహింపుము. 10

కృత్తివాసుడ తొల్లి నల్వది
 మొత్తమగు కల్పము వాయు శి
 ష్యత్వము నిన్నిఖిలాగ మార్థము చదివి జలధిలోనన్
 సత్తపము పదికల్ప మందా
 దిత్తులందతి శ్రేష్ఠదైవురు
 షోత్తముని పర్యంక పదమందితివిమహదేవా! 11

ఓ మహాదేవా! పూర్వము నీవు వ్యాఘ్రచర్మము ధరించి నలువది కల్పము
 వరకును వాయుదేవుని శిష్యుడై సకలవేదాది సచ్చాస్త్రములు చదువుకొని
 పదికల్పము సముద్రములో మునిగి గూర్చుని తపస్సు జేసి, దేవతలలో
 శ్రేష్ఠుడను కీర్తిగడించి శ్రీమన్నారాయణునికి పడకయగు శేషుని స్థానము
 నందు కొంటివి. ఇట్టినిపు మా కెల్లపుడు మంగళమును ప్రసాదించుము 11

పాఠశాలనుదాది సకల ది
 వేకనుల వినుతింతుమునులకు
 నేక చిత్తుమున పితరులకు గంధర్వరాజులకున్
 ఆకమలనాభాది యతులకు
 నీకమును నుతింతు విడువక
 మాకళత్రుని దానగణము నుదింతు నెల్లపుడున్ 12

ఇంద్రాది సకలదేవతలకును, ఋషి, పితృ, గందర్వ దేవరాజులకును
 పద్మనాభనరహరి మాధవాక్షభృత్పితృతే మొదలుగాగల యతులకును,
 మరియు లక్ష్మీపతికిదాసులైనవారిని ఏకాగ్ర చిత్తముతో నెల్లపుడు నమస్కరించుచున్నాను. 12

పరిమళము కుసుమమున నగ్నియు
 సుంఠి నుండెడునట్లు దామో
 దరుడు బ్రహ్మాదుల మనంబున గాంచిగానకయే
 బరగెడి ఆగన్నాధ విఠలుని
 కరుణగన్న ముముక్షు జీవులు
 శరమధాగవతులను గొనియాడనగు సునిదనుమున్ 13

పుష్పలోని పరిమళమువలెను రాగిక్రైతో జేయబడిన అరణ్యలో నగ్నివలె,
 బ్రహ్మాది సకలదేవతలమనసులో మండియు కనబడకుండునట్లున్న శ్రీ
 జగన్నాథవిఠలుని డయాపాత్రులైనమోక్షయోగ్యులు (మోక్ష పేక్షులు)ను
 వరమ భగవద్భక్తులను ఎల్లపుడు స్తోత్రము జేయనగును. 13

❧ మంగళాచారణ సంధి సమాప్తము ❧

కరుణా సంది. 3.

చెవులసోకగ మదికి ముచమిడు
భవజనిత దుఃఖముల బాపును
వివిధభోగంబులిహపరములనిచ్చి రక్షించున్,
భువనపావనమైన లక్ష్మీ
ధవుని మంగళకథల పరమో
త్సవమునన్ చెవులారవిననగు యుధులుదినదినమున్. 1

వ్యాఖ్యానము:—అవతరణక:—

“నిద్రయాహియతే న క్రవ్యవాయేన నవంవయః! దివాచార్దేహయా రాజన్ కుటుంబ భరణేనచా యమ భాగవతోక్తి నమసరించి—నిద్రలో రాత్రియు, స్త్రీసంగమున నవయోవనము, ద్రవ్యము గడించుటలో పగలును గడచిపోవును. కేవలము కుటుంబపోషణమే ముఖ్యమమ కుటుంబ సహవాసము విడిచి పెట్టి సచ్చిదానందాద్యనేక సుగుణ రత్నాకరుడైన శ్రీలక్ష్మీ బాహులితాంగితుడైన శ్రీహరిని సాక్షాత్కరించుకొనగోరునట్టి సజ్జనులు భగవంతుని సత్తత్వశ్రవణముననే శ్రీహరియమగ్రహించగలడని ఆతని దయారసము వివరించుటకే యీ కరుణా సంధిని మొదలిడుచున్నారు.

చెవుల సోకగ, యని — శ్రీపతి మంగళకరమగు కథను ప్రాజ్ఞులు ప్రతిదినము నిరంతరము చెవులార వినవలసినది. ఎట్టి కథయనగ—శ్రవణ మాత్రమున మనసున కానంద మిచ్చునదియు, సంసారము నుండి కలుగు నట్టి దుఃఖముల బోగొట్టునదియు మరియు ఇహపరములందు వివిధ భోగములిచ్చి రక్షించునదియు లోకమున, సజ్జనులను పవిత్ర మొనరించును. 1

వాన నీళ్ళకు వీధిబారగ
మాన తెప్పరు వాడగలరవి
యేనదుల గూడంగ జేతురు స్నానపానములన్.
హీనవచనములైననిపి గం
గానదీ పితృపాదమహిమాం
ధోనిధిని జొరనెట్లు విడుతురు భూమిసురులెప్పుడున్. 2

“గంగా సంగేన నైర్మల్యం రథ్యాద్భిర్వభ్యతేయథా! వాచోవిశుద్ధి నిర్భయం
సంగమ్యంతే గురోర్గిర । యను తత్ప్రకాశకవచనము నమసరించి తాము
రవించిన పచనములు దోషపూరితములైనను గంగాజనకుడగు శ్రీహరి
మహిమా సముద్రములో కలసినందున సజ్జనులు స్వీకరించకమానరవి
నిశ్చయముగాజెప్పిరి. 2

శ్రుతితతుల కభిమాని లక్ష్మి
స్తుతులకు నగోచరుడ ప్రసి
హతమహేశ్వర్యాద్యభిల నద్గుణగణాంభోధి
ప్రసిదినము తనపాదసేవా
రతమహోర్ములు సలుపు తత్ సం
స్తుతికివశువగు నితిని కరుణను బొగడగావశమే. 3

వేదాభిమానియు, సర్వజ్ఞయు నగులక్ష్మిదేవి పరమాత్మయొక్క గుణానం
త్యములతో హృదయలో మగ్నయైయున్నను ఆమెకు దొరకక అల్పభక్తులు
సలుపుస్తోత్రములకు వశుడగునట్లయ్యాతని కరుణయపారమని చెప్పుటనా
తరమా! ‘త్యాం వినా మేగతిర్నహి’ యను వారలకు. 3

మనసు మాటలకందకయెతన
జనుల వెంబడి తిరిగుజూహ్నవి
జనకుడౌ జగదుదరుడి జగతి జనియించునో!
వినుచు గంగా స్తుతుని గానము
ఘనమహిము డీతడు ఛచర వా
హనుడు స్తురులను గూడితిరుగుచునుండు నింటింట 4

వాణ్ మనోవ్యాపారముల కతి యారముగా నున్నను నిల్లకాలము స్మరించు
తనవారల పదలక ననుసరించు దయామయుడు, చేతనులకు స్థూలభేదా
మిచ్చి తదంతర్యామియై యున్నందున జనియించుట యని ఉపచారార్థ

ముచెప్పవలెను జగత్తునే తన పాట్లతో ధరించి ఓమ్మని స్తోత్రము విని
సంతనించు మహామహిముడగు శ్రీహరి గురుడవాహుడై ఇంటింటు సంచ
రించునని తాత్పర్యము. 4

పండుకొని సుప్రీతి పాడుచు
నుండ గూర్చుండి వినునిలు
చుండి పాడగ నలరునలరగ వలుతుమిమ్మ నెడున్!
ఉండు వళుడై సులభుడిహారి
యొండు నిమిషము తనజనుల విడు
పండు కుజనులు సేవజేయక చెడుదురీ భవమందున్! 5

శ్రీపరమాత్ముని ధ్యానగానములకు కాలినేమము లేదను భావముతో వర్ణింతు
రు బృహన్నారదీయ పూరాణము వికాదశి మహాత్మమందు-య. స్వపితృత్వ
శయనే హరించితయతెనరః సహరి కీర్తనం తస్యనంతిష్ఠన్ శ్రుణుతే
సదా యస్మిన్ కీర్తయేద్దేవం భక్త్యా యుక్తోన రోత్రమః స్వయమధ్యాయ దేవేనో
భక్తస్య శ్రుణుతే వ్రవం! యః సమధ్యాయ మతిమాన్ జగదాధార మిశ్వరం
కీర్తయేద్వివిధైర్గీతైః మహాభక్తి సమన్వితైః సహరిః శ్రుణుతే స్తోత్రం శృత్య
మానేతి పార్థివః యః పుమాన్ శృత్య మానేతి విలజ్జేగీరుతేయది. సహరిః
పరమ ప్రీతి ప్రత్యక్ష భవతి ధ్రువం॥ అరుదానినే దాసులవారిపద్యమున
వర్ణించిరి. అనన్యచేతాః సతతం యోమాంస్తరతి నిత్యశః తస్మాహం మతిభః
పార్థ, అని భగవద్గీతలో చెప్పినట్లు శ్రీహరి సులభుడైనందున, మంచము
పై కూర్చుని స్తుతించిన ఓమ్మని శ్రీపతి కూర్చుండి వినును పితృత్వ త శ్రీహరిని
పుండరీకుడు కూర్చుని స్తుతించిన శ్రీ శుడునిలుచుండి వినెను-నిలుచుని స్తు
తించిన ప్రహ్లాదునికై స్వచ్ఛము నుండి నర్తించుచు వచ్చెననియు, నర్తించు
నారదునికి ప్రత్యక్షమయ్యెననియు పెద్దలు చెప్పుదురు. ఇట్టి శ్రీహరిని
భజించక పాపములు గోరమైననంసా రాబ్బితో మునుగుదురు. 5

మనసును తానుండు రామను
 సనగబడు రామనోప్పత్తుల
 తనుగుణముగా భోగముల నిడుత్రివిధ జీవులకున్;
 మనసు నిచ్చిన తనన యిచ్చును
 తనువు వంచుచు దినదినము సా
 భనము నల్పెడువారికిడు స్వర్గాది భోగములన్;

6

సకల సాధనములందు ఇంద్రియ జయమే గొప్పది. అందులో మనో
 జయము చాలా కఠినము. ఇట్టి మనసును శ్రీహరి పాదారవిందములందు
 భృంగమువలె భావించువారలకు నద్గతిని ప్రసాదించునని చెప్పటకై
 పునసునను అని చెప్పుచున్నారు. మనసులోనున్న పరమాత్మ మనస్సనియే
 విలువబడుననుటకు “తత్త్వస్తుమ సర్వేషు తత్తదాకారతఃస్థితః| తత్రచ్చ
 టైశ్చ భగవాన్ ప్రోచ్యతే నిజశక్తిః|| ఒళ్ళు వంచి వ్రతాదులచే సాధనము
 చేయువారికి స్వర్గాదిలోకములందు సుఖములనే యిచ్చును.” న యజ్ఞా
 నచ తీర్థాని నేవవాస వ్రతానిచ| దైవతాని చ సర్వాణిత్రాతుంతం శక్తుయః
 క్వచిత్||” అను తంత్రసారములో చెప్పినట్లు హరిభక్తి లేని వానికి
 మోక్షమునిచ్చి రక్షించడు, కావున మనః పూర్వకముగా సాధనము చేయ
 వలెనని బావము.

6

పరమ సత్పురుషార్థరూపుడు
 హరియే జగమున కంచు పరమా
 దరముపాసనము సక్రిస వారలకు వశుడగును.
 మరచి భర్తార్థముల గోరెడు
 నరులకున్ చెచ్చెరను నప్పుచు
 సురపతనయ సుయోధనుసకిచ్చిన యటుండుచున్.

7

“సకామాద్విగుణా ప్రోక్తా అకామైసుకృతా క్రియా” అను తంత్రసారోక్తి
 ననుసరించియు, “మయ్యర్పితచిత్త వృత్తిః అను విషయ రహస్యము

నమనరించెయు నిష్కమోపాసనతో శ్రీహరి కర్పిత మనోవృత్తిగల పురుషు
నకు మోక్షము నిచ్చు వాడనియు, తనను మరచి ధర్మార్థములను గోరువా
రికి నశ్వర ఫలము నిచ్చువాడనియు జూపటకై - ఇంద్రకుమారుడగు నట్టును
నకు దుర్యోధనులకును యిచ్చినట్లు ఫలములనిచ్చునని బావము. 7

జగము స్పష్టించు నితడే నాల్
మొగము వేల్పుననుండి గాచును
గగన కేశునియందు నిల్చుని చంపులోకములన్ -
స్వగతబేద వివరితుడు స
ర్వగ సదానందైకదేహుడు
అగణితాహ్వయుడౌను భక్తులగాచు నెల్లపుడున్. 8

నాల్ మొగమువేల్పు బ్రహ్మదేవునియందుండి స్పష్టించుచు. తానే
రక్షించుచు, గగనకేశునియందు రుద్రునియందుండి లోకముల సంహ
రించును. ‘‘అవిష్టరూపా విజ్ఞయో (విష్ణుః సర్వస్య కారణం,) బ్రహ్మ
రుద్రాఖిధాయకా! న్నందపురాణము ప్రకారము ముఖ్యకర్త శ్రీశుడే తనయ
ందు బేదములేనివాడై సదానంద శరీరుడై అగణి తుడనబడి ఎల్లపుడు
భక్తుల సంరక్షించును. 8

ఒకని తోడుగ నాడుకొనువే
రొకని జూచుచు వేడుకొను వే
రొకని కిచ్చును మాటలాడును చకితుడైనట్లున్
ప్రకటముగ పెనుదైవ మీతం
డొకరినైననను లెక్క సేయం
డొకడెభువితా బాధ్యబాధకుడగును నిర్భయుడు. 9

ఒకరితోతానే నిలిచి ఆటలాడును. వేరొకనిలోనుండి చూచును. ఒకనిలో
నుండి వేడుకొనును. వేరొకనికి ఇచ్చును. ఇంకొకనిలో నుండి అశ్చర్య

పడుచు మాటలాడును. దేవతా క్రమమైన ఈతడు ఎవనినైనను లెక్క చేయదు నిర్భయముగాన లోకమున తానొక్కడే బాధ్యుడు మరయు బాధకుడును అయియున్నాడు. 9

శరణజనమందార శాశ్వత
రరుణి. తిమలాకాంత కామద
పరమపావనతర, సుమంగళ చరిత. పార్థసఖా!
నిరుపమానందాత్మ నిర్గత
దురిత దేవవరేణ్య! యనుచా
దరమునం బిల్వగనె జేరును వచ్చి తనవారిన్.

10

“శరణుజొచ్చినవారికి కల్ప వృక్షము వంటివాడ! హింసకృతుల కోరిన దిచ్చువాడా! పాపమదా! దురితమదా! కల్యాణకారీ అర్హుమనిగి న్నాడా! సాటిలేని అనంద స్వరూపుడా! దేవశ్రేష్ఠ!” అని భక్తితో పిలువగనే తన భక్తుల దగ్గరకువచ్చి వారిని రక్షించును. 10

జనని గానకయున్న బాలుడు
కనలి తలచుచు నేడ్వచీకటి
గనగరానటువంటి వానినిజూచి నవ్వుచును.
తనయునిన్ బిగి కొగిలనిగొని
కనలికను బాపినటు మధుసూ
దనుడు తనవారెందు నున్ననువచ్చి రక్షించున్.

11

అనన్య భావమున స్తుతించిన అవశ్యముగా వచ్చి సంరక్షించురని గట్టిగా “తల్లి కుమారుల వాత్సల్యము నుదహరించి వర్ణింతురు. భావము సులభము. 11

ఇటుకరాతిని భక్తి నొసగిన
 చటుల భక్తున కాత్మనిచ్చియు
 నటుకు విచ్చిన పేదవిప్రునకిచ్చె సఖిచార్థములన్.
 కుటీల పచనములనిన చైద్యున
 కటులె పొట్టలో శరము దూర్చుచు
 జటిల భీష్మునియవ గుణములెంచెనె దయాజలధి. 12

పుండలికుడను భక్తుడు అసనముగానొక ఇటుక నీయగా నతని భక్తికి
 మెచ్చుకొని, కుచేలుడిచ్చిన అటుకుల అల్పపూజలకు మెచ్చుకొని వారికి
 సద్గతిని ప్రసాదించెను దుర్వాషలాడిన చైద్యునకు తరలోస్తాన మిచ్చెను
 మరియు శరపంజరమున నున్న బీష్మాచార్యుల దుర్గుణములను చూడక
 సద్గతిని ప్రసాదించిన పరమ దయాసాంద్రుడీతడు. 12

ధనము సంరక్షించు ఫణీతా
 దినకయున్ వేరొకరికీయక
 ధనము జూచుచు సంతసించినయట్లు శ్రీపతియున్
 ప్రణతులను గాచుచునునిష్కా-
 మనుడు నిత్యానందుడై దు-
 ర్జనుల పూజల నోల్లడ ప్రతి మల్లుడీ జగతిన్. 13

ధనము గాచుచున్నపాము తానుడిగకయు ఇతరులకు ముక్తినీయకయు
 ఎల్లప్పుడుగాచుచు సంతసించుచున్నట్లు తీదేవికి క్రియుడైన శ్రీహరితన
 భక్తులతో నేమియు గౌరవ రక్షించును. నిత్యానందరూపియై ప్రపంచ
 మందున సాటిలేని పరాక్రమియైన పరమాత్మ దుర్మార్గులు చేయు
 సేవల స్వీకరింపడు. 13

బాబరాడెడు చిత్తిపి పలుకుల
 నాలకించి సుఖించు తల్లిని
 బోలు శ్రీహరి స్వయంసనుతి వినుచు హరించున్
 తాళజాలడతండు నిజజన
 హేళనము కడు పెద్దపెదురుని
 యాలయ్యు బాల్కావి కురుపతి మానమును దీసేని. 14

భక్తిరసము నిండిన హృదయముతో సామాన్య వచనములతో
 స్తుతించినమ శ్రీహరి తన శిశువుల చిలిపిపలుకులకు తల్లి సంతోషించునట్లు
 సంతసించును తన భక్తుల కగు నవమానముల నీతడు సహింపజాలడు
 కావుననే విదురునింటిలో పాలుత్రాగి దుర్యోధను నవమాన పరచెను ఇతడు
 సర్వోత్తముడు. 14

స్మరణ జేసెడివారి తప్పుల
 స్మరణ జేయకభీష్ట మిచ్చును
 మరల తన కర్పించుదాని ససంతముగజేసి.
 పరిపరిని తిన్నించి సుః సా
 గరమునన్ దేలించు మంగళ
 చరితుడు సచ్చిదానంద గాత్రుడు సుజన సఖుడు. 15

తనను భక్తితో దలచునట్టి భక్తుల అపరాధమును క్షమించుచు
 వారి కోర్కెల దీర్చుచుండును మరియు తన కర్పించిన కర్మ ఫలములనే
 అనంతముగా పెంచుతాను భుజించి అర్పించిన వానికి భుజింపజేసి వారిని
 అనంద సముద్రములో నేలలాడజేయును జ్ఞానానందైకదేహము గలవాడై
 సుజనుల రక్షించుపరమపాపనుడు, 15

ఎట్టి కరుణానిధియో హరి తా
 నెట్టి భక్తాధీనుడో తా
 నెట్టి దీతని లీల తన యిష్టమున నీ జగమున్.
 పుట్టునిచ్చును గాచు చంపుచు
 జెట్టు నిర్వాణాది చోటుల
 నట్టె వారల కెప్పుడును సుఖమిచ్చుచుండున్ 16

శ్రీహరి కరుణ అసాధారణమైనదని జీవుల నుండి స్వామికెట్టి
 యువకారము లేకున్నను దేహములనిచ్చి సాధనము జేయించి మోక్షద్యుఖిల
 పురుషార్థములనిచ్చి వారల కెప్పుడును ఆనందము నిచ్చుచుండును. 16

జనపతికి దయగలుగ ఛనవా
 హన విభూషణ భూము లిచ్చును
 తను మనము లిడి యాదరించెడి వారలెవ్వరీ జగజ్జీన్—
 అనుదినము దలపగననంతా
 సనము మొదలగు నాలయంబుల
 నునిచి, శిశువలె వారివశుడగు దివ్య మహిముండు. 17

అదివరకటి భావమునే దృఢ పరచుటకై శ్రీహరి యొక్క
 కారుణ్యమును విశదపరచుచున్నారు జనప - యనుపద్యముతో - దొరకు
 దయగలిగినవారి దనమును వాహనములను, అలంకారసాధనములను,
 భూమినియగులడు కాని శరీరమును మనస్సును యిచ్చి ఆదరించు
 వారెవరు? ఎల్లప్పుడు తనను దలచువారలను సంసార బంధమోచనము
 చేయించి స్వర్గాది సుఖములనిచ్చి శిశువువలె వశుడైపాడనట్టి మహా
 మహిములీ లోకములో నెక్కడనైనను దొరకగలరా? 17

భువన పావన చరితపుణ్య
 శ్రవణ కీర్తన పాపనాశన
 కవి వినుత నిస్సీముడుత్పలదళనీల దేహుండు.
 యువతి పేషముతోన గౌరీ
 ధవుని మోహితుజేసి కాచిన
 భువన మొహకు డితని మాయను గెల్వగలడెవడు.

18

లోకమును పవిత్రమొనరించువాడు, శ్రవణము అను భక్తి కీర్తన
 యను భక్తి జేసినవారికి పాపముల నశింపజేసి పుణ్యమునిచ్చువాడు,
 నీలకమలదళమును బొలుచునీల శరీరము గలవాడు పూర్వము సముద్ర
 మంధర నమయమున మోహిని వేషముతో పార్వతి పతియగు శంకరుని
 మోహింపజేసి మరల యాతని ననుగ్రహించేను బ్రహ్మాది దేవతల
 పాగడ్డలనందు కొనుచులోకమును మోహింపజేయు నీతిని మాయనెవడును
 గెల్వ జాలడు.

18

పాప కర్మల సైనిగల
 శ్రీ పతికి సరియైన దివ్విజయ
 నీ పయోజభవాంశమున నే గాన నెచ్చటను.
 గోపగురువు పతంతి భృగునగ
 చాపులాదిగ జేసినట్టి మ
 హాపరాధము లెంచెనెమి దయాబ్ధి మాధవుడు.

19

భక్తుల వలన ఘటించిన గోరాపర్దముల నెంతమాత్రము
 లెక్కసేయక రక్షించునట్టి తీవ్రత దయ అసాధారణమైనదని ఈ పద్యములో
 విశదపరచుచున్నాడు:- స్వర్గమును పాలించు దేవేంద్రుడు గోకలమందు

కామధేనువు కల్పతరు చిం
తామణులు సురలోకముననే
మేమి గోరిన దెల్ల నిచ్చును గొల్చువారలకే
శ్రీ ముకుందుని పరమ మంగళ
నామమిది నరకస్థుల గాచె
పామరుల ప్రాజ్ఞుల జేసి పురుషార్థములిచ్చెన్

21

వ్యా - కామధేను కల్పవృక్ష చింతామణులు దేవలోక మందుండును
అవి కేవలము తమనాధించు వారి కొరకెల్లను దీచ్చును. కాని హరినామ
మట్టిది కాదు. ఒకప్పుడు నారద మునిశ్రుడు మహతియను తన విణమ
మీటుచు హరినామ సంకీర్తనము జేయుచు పొప్పుచున్నప్పుడు అది నరక
ములో మ్రగ్గుచున్న వారి చెవులలో పడగనే వారు తమ యాతనా శరీర
మును వదలి పాపముక్తులై పోయినని బ్రహ్మాంశ పురాణములో గలదు
కావున హరినామము పామరులను పండితులుగా జేసి వారికి మోక్షాది
పురుషార్థము లిచ్చునని భావము.

21

మనసునను సుందర పదార్థము
ననయ మిడ గైకొంచు బహు నూ
తనము దనరెను గంధ సురసోపేత ఫలములను
ద్యునది నివహములట్లు లిడవా
రిని సుఖాబ్ధిని దేల్చి తిత్ స
దుణము గొనివారియభిముల దాపుననఘుండై

22

అతివృష్టి కురిపించిన అపరాధము గురుపడంతి రామావతారమందు
గురువగు తల్లిదండ్రులు దశరథ మహారాజు బార్య కై కేయి తన పట్టాభిషేకము
నకు విష్ణుముచేసిన అపరాధము నంద గోవుని భార్య (గురుభార్యయే
యగును) యశోదాదేవి తనను శిక్షించినట్టి అపరాధమును లేదా శ్రీకృష్ణుడు
గురుకుల మందున్నప్పుడు గురువగు సాంధ్యని పక్షిని అడవికి పంపి కక్షలు
మొదలైరవి తెప్పించిన అపరాధము మరియు భృగుముని తుం వక్షస్థలిము
నకు పాదాఘాతముజేసిన అపరాధము నగచాప అనగా త్రిపురాసుర
సంహార కాలమందు బ్రహ్మమ సారథిగా జేసికొని శ్రీహరినే బాణముగా
జేసుకొని మేడుపర్వతమును ధనునుగాజేసుకొననట్టి రుద్రదేవుడు నృసింహ
మందు దేవుని తోరవే యుద్ధము జేసినను భావము విజయరాయల
మఱిదిలో చెప్పియున్నాడు ఇత్యాది అపరాధములను క్షమించి పాలించినట్టి
దయా నముద్రుడితనని తాత్పర్యము.

19

పటు వధాంగుని జనించిన సుర

తటిని తూడ్చును భువనముల యఘ

పటల మువ్వకృతాకాశాంతమున వ్యాప్తిన్.

ఓటుల సాగర పుత్రి కధిపతి

దిటపు సంగోపాంగ గతుడౌ

పటు సుమంగిదాయి నామముగాచుటరుదే ?

20

పరమాత్మ పాదాంగస్తమ. ను.డి జనించిన సుతటిని ఆకగ
బాగీరవి మూల్లోకమూల పాపమూల పోగొట్టుటలో సమర్థురాలైనపుడు ఆమె
లోందియగు శ్రీహరి పాపనాశనమూ జేయుట ఏ మాశ్చర్యము? శ్రీ
భాగమూనందున్న ఆకాశాంతమూ వ్యాపించిన ఆ శ్రీహరి మంగళ
దాయియగు నామము పృథ్విమటతో అందరిని పవిత్రము చేయగలుగుట
అశ్చర్యం కాదని భావము

20

చేతన జడ విలక్షణుడు తా
 నూతన పదార్థములలోన నతి
 నూతను డండమున కందము రసమునకు రసమై
 జాతరూపోదర భవాదుల
 నాతత ప్రతిమ పభావుడు
 భూతశంఖున మన తోడనాడును గాదె మన తండ్రి 23

జడ జీవులందు భిన్నత్వన వ్యాప్తుడైనను నిర్దిష్టడై యుండునని
 విశద పరచుచున్నారు. జడ జీవులకు విన్నుడై కొత్త వస్తువుల కన్నను కొత్త
 వాడై నుండరులలో నుండరుడై రసములలో రస శ్వర్యావుడై బ్రహ్మరుద్రా
 దులలో వ్యాప్తుడై అనమాన మహిమగల మన పిన్నరూపుడైన శ్రీహరి ఈ
 భూమండలము నందు మనలో నుండి అడుచుండును 23

తల్లిదండ్రులు స్వీయ శిశువుల
 తెల్ల భీతిని దుడిచి తమ దగు
 నిల్లు చెలగ జేసి కోర్కెల దీర్చు కైవడిని
 తొల్లి నేడును వెనుక ముందుగ
 నల్ల కుడి యేడమ బైటయు
 నెల్లెడల నాకసమువలె గాపాడు తన వారిన్. 24

“చక్రగ్రత నహ గణో హరిరస్తు పశ్చాత్తత్పార్శ్వ యోర్థమంసి
 మదుహాజనన్య” “అంతర్లహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్త్య నారాయణః” “స్తీత”
 “అను ప్రమాణానుసారముగా తల్లిదండ్రులు తమ బిడ్డలకు గలిగిన భయ
 మును పోగొట్టి వారడిగిన దానినిచ్చి ఇంటిలో తీరదించునట్లు తన భక్తు
 లు నిందిరాపతి వెనుక ముందర కుడి యేడమను లోన బైటను, అకస
 మువలె ఎటు జూచినను రక్షించుచుండును 24

ఒడలి నీడను చోలి హరి మా
 యెడనె దిరుగుచు నొక్క తృటియును
 విడువ జాలక యుండు భక్తాధీనుడన బరగి
 తడయు దురితాఘముల కామదు
 డిడును సకలైష్టముల సతతము
 నడచు మనవలె నవవిశిష్ట మహామహిముడతడు

25

కాత్ర దనముతో విశిష్ట మహా మహిమగల తీహరి భక్తాధీనుడై మన
 నీడవలె ఒక క్షణకాలము గూడ విడువక మనల వెంబడించుచుండును.
 మన బాధలను పోగొట్టుచు మనము కోరిన దెల్లయు నిచ్చును. మరియు
 మనవలెనే ఎల్లకాలము శడచుచుండును,

విడిచిపెట్టిన వారి భవమున
 చుడిని బెట్టును బహు కరణబడి
 తడును ఇష్టెఱ్ఱుడని నన్నుచు భక్తిపాశమునన్
 ముడి యిడెడి వారి భవపాశము
 విడువ చేయును కోపి రాడిత
 డిడును సౌఖ్యము గోరై దీర్చుచు నిహపరంబులను

26

తనను వదలుకొన్న వారిని సంసారమును వగ్గముతో బిగించును.
 తనను భక్తిపాశము ముడి బిగించు వారిని సంసార బంధము నుండి
 విముక్తి కలిగించును, ఇతడెంత మాత్రము కోపిష్టి కాడు—భక్తులు కోరిన
 కోర్కెల దీర్చి యిహపరములలో పరమ సుఖమును ప్రసాదించును

కంటిరెప్పలవోలే నవ్వకు
 నంటు హస్తము వోలే పండ్లవి
 వెంట నమించు పండ్లరసమును నాల్చకడునట్లున్.
 వెంట సత్పులమిడు కనుడిలువ
 కంటి పతియండమును లక్ష్మణు
 దొంటివాడరుదెంచు భక్తుల వేళ కమరులతోన్. 27

పండ్లు-అవి = దంతములు, నుడి కలువ కంటిపతి మండము =
 బ్రహ్మాండము, లక్ష్మణుడొంటి వాడు శ్రీరామడు. కమ్మలను రెప్పలు రక్షి
 ంచునట్లు, శరీరముపై గలుగు నవ్వకు చేతులు పరుగిడునట్లు, పండ్లను
 బాగుగా మెత్తజేసి నాల్చకకు రసము నందజేయునట్లును ఈబ్రహ్మాంధ
 ములో శ్రీరామ చంద్రుడు తన భక్తుల అపత్నమయమునకు దేవగణ
 ముతో నహ వచ్చి పుణ్య ఫలముల నిచ్చును 27

ఇచ్చునది గైకొను సరక్షణ
 మెచ్చుటను తనవారి విడువక
 హెచ్చు దురితము చూడ్చు ఘన దురితపన పావకుడు.
 పెచ్చు గిరి తన వీపు మోపిన
 వచ్చెనే యీతనికి కోపము
 మెచ్చి యిష్టుతము నిచ్చె సురులకు గూర్చె దానపులన్. 28

పాపమును నడచికి కార్పిచ్చువలెను శ్రీహరి భక్తులిచ్చిన దానిని
 స్వీకరించును, అరక్షణమైనను వారిని వదలి యుండ జాలడు మరియు
 వారి కష్టల పరిహరించుచునే ముందును అమృతము మంధన మవుడు
 తన వీపుపై మందర వర్షతమును మోవగా నతనికి కోపము వచ్చెనా?
 కష్టములొనున్న దోపతలకు అమృతము నిచ్చి దైత్యులను సంహరించెను 28

బేద మోద జయాప జయముల
 నేది దోషము లేదు చిన్మయు
 నాదరమ్మున తనదు పాదము నమ్మి నుతింపన్.
 మోదమిడి కాపాడు కరుణాం
 భోధి తనవారు నల్పి నప
 రాధముల జూడక గాచును సర్వకామదుడు

29

చిన్మయుడైన శ్రీహరికి దుఃఖ ముఖముగా, కయోపజయములు
 మొదలగు నేదోషమును లేదు తన పాదముల నమ్మి విల్లవ్వుడు స్తుతించు
 వారిని కాపాడును కావుననే యితడత్యంత కరుణాశాలి కౌరినదాని నిచ్చునట్టి
 వాడు మరియు భక్తులవరాధముల నెన్నక రక్షించువాడు

29

మీన కూర్మ వరాహ నరపం
 చాన నాతుక శౌర్య వామన
 రేణుకాత్మ రావణారి నిశాచరఛ్వంసీ.
 ధేనుకాసుర మధన త్రిపురుని
 హాని జేసినవాడు కలిముఖ
 దానవుల బరిమార్చి ధర్మము గాచె సజ్జనులన్

30

శ్రీహరి దశావతారములందు స్తుతింపబడినవి, మీన కూర్మవరాహ
 తారము అనమాన శౌర్యనంపన్నుడైన శ్రీనార సింహుడు వామన మూర్తియు,
 రేణుకాదేవి కుమారుఁడు పరశురాముడును, రాక్షస సంహరియైన శ్రీరామ
 చంద్రుడును, దేమకాసురుని చంపిన శ్రీ కృష్ణుడును, త్రిపురవాని, దానవ
 స్త్రీల ప్రత భంగము జేసిన బౌద్ధుడును పిగుల బుద్ధికాలుఁగు కల్కి మొద
 లగు దైత్యుల హతమార్చి ధర్మమునుద్ధరించు కల్కియును సజ్జనుల
 సంరక్షించును

30

శ్రీ మనోరమ శమల పర్వత
 కామితప్రద తైరపదశ
 శ్యామ శబల శంఖ శాశ్వత శర్కరాక్ష సఖ.
 సామ సన్నత సకల గుణగణ
 దామ శ్రీ జగన్నాథ విఠలు
 డీ మహిమతరించుచు గాచె సకల సజ్జనులన్

31

కృమముగా-దేవరహితుడు కౌలిన దానినిచ్చువాడును, శామవర్ధను
 ణో ననిచ్చువాడును దేవతల స్నేహితుడును సామవేదముతో పాగడబడువాడు
 ను సకల సదుణముల కధిష్ఠాన భూతుడు అయిన శ్రీ జగన్నాథ విఠలుకు
 ఈ భూమి యందవతరించి సజ్జనుల గాపాడెను

31

!- కర్మణా సర్వం సమప్నోత్యుమ్ !-

శ్రీ మదాంధ్ర హరి కథామృతసారము

∴ 3వ వ్యాప్తి సూక్తి ∴

హరికథామృత సారమును గురు

కరుణతో నిటు నేను చెప్పెద

పరమ భగవద్భక్తులిది యాదరమున కిసుండు.

(వల్లం)

పురుష రూపత్రయ పురాతన

పురుష పురుషోత్తమ క్షరాక్షర

పురుష శ్రాజిత పాద శ్రాధానంద జ్ఞానమును.

పురుష సూక్త సుమేయ తత్

ఘ్నరుష హృత్పుష్కర నిలయ మహా

పురుష జాండములోన బైటను వ్యాప్త నిర్లిప్త.

1

పరమాత్ముడు సర్వత్ర సంపూర్ణముగా వ్యాపించి యున్నాడు ఆతడు లేని స్థలమే లేదని శ్రీ జగన్మాత దానులవారు ఈ సంధిలో నిరూపించుచున్నారు

శ్రీహరి స్పష్టికలములో మూడు పురుష రూపములను ధరించును మరియు పురాణ పురమడు? బ్రహ్మది జీవులు క్షర పురుషులనియు, లక్ష్మి దేవి అక్షర పురుషులనియు చెప్పబడినది “ బ్రహ్మ శివః సురేశాద్భ్యః శరీర క్షరణాత్ క్షరా లక్ష్మి లక్షర దేహత్వా దక్షరాత్పురతో హరిః యని తత్త్వ నిర్ణయము చెప్పుచున్నది ఈ విధమగు పురుషులచే భూజింపబడు పాదములు గలవాడు అనంద జ్ఞానము లే న్వరూప దేహముగా గలవాడా పురుష మో క్షమతో తెలుసుకొనుదగువాడా! ముందుగా చెప్పబడిన పురుషుల హృదయ కమలము నిలయముగా గలవాడా ఆఖిల బ్రహ్మాండములోనను బయటను వ్యాపించియు నిర్లప్తడా. “ నిర్లిప్తా నిర్వికారశ్చ సదా సర్వత్ర సన్నపి ” (సత్తత్త్వ రత్నమాల) “ అనంగోహ్యాయం పురుష ” ఇతిశ్రుతిః ఇట్టి పురుషుడా యని సంఖోధరములు నమ్మ రక్షించ మని (అధ్యాహరము) అర్థము చేయవలెను

1

త్రిగుణములందును త్రిగుణిగనుతా నుండి వానితో బద్ధుడు గాక
గుణ మరియు గుణము ననబడును. త్రిగుణాత్మిక జీవులును చేయు పాప
పుణ్యములను బ్రహ్మ మొదలగు చివరి జీవుల వరకును అందరిలో నుండి
వారికి ఆముఖ వింప జేయును వారి పాపములను నశింపజేసి జ్ఞానానంద
దేహముగలవాడై పృథ్వీ కాలమునందు పృథంబమునే మ్రింగి వేయును.
తాను మాత్రము నాశరహితుడై యుండును. 5

విద్య తానే యనగబడు నని
రుద్ధ దేవుడు సర్వ జీవుల
బుద్ధిలో నె-కొంచు కృతిపతి బుద్ధి యనబడును.
సిద్ధి లభించు సంకరుషణ వ్ర
సిద్ధ నామక వాసుదేవు న
విద్య రూప చతుష్టయము లెరిగిన జనుడె బుధుడు. 6

అని బద్ధుడు 'విద్య, యని విలువబడును, ప్రద్యుమ్నుడు సకల
జీవుల బుద్ధిలో నుండి ఒద్ది, యనియు, సంకర్షణుడు, భుద్ధి, యనియు, వా
సుదేవుడు ప్రసిద్ధి యనియు విలువబడును. ఈ నిర్దష్టములైన నాల్గు రూప
ములను తెలిసికొనిన వాడె పండితుడు 6

తను చతుష్టయమందునారా
యబడు హృత్కమలాశ్రయి సింహా
సనసు ననిరుద్ధాది రూపులలోన దనరుచునం.
తనను తానే సైవ్య సైవరు
దనగ సేవా సకనుమలం
దన సతముండును గొనును సేవల వారిదీరుగనే 7

ఇప్పుడు స్వరూప లింగ అనిరుద్ధ స్థూల ఈ నాలు దేహములందు
అనిరుద్ధాది రూప చతుష్టయముతో నుండి వాయ్యాది తత్త్వశులందు తనే
నిలుచుని, తన సేవ తానే చేసుకొనుచున్నాడని అవతరణిక

తన నాలు రూపముల శరీరమందలి హృదయకమలనింహా సస
మందు శ్రీమాన్నారాయణుడు అనిరుద్ధాది రూపముల తోశోభించుచు సేవ్య
సేవకుడు తానేఅయి తన సేవలో తత్త్వలైన దేశతలందుండి జీవులవలె
సేవల ర్పకరించును. 7

జాగర స్వప్నములలో పరి
భోగిశయనుడు పలుదెలుగులపె
భాగములుగ నిరంశ జీవుల చిచ్ఛరీరమును
భోగిమిచ్చి సుమపి లోసను
సాగరము నది గూడునట్లు వి
యోగ రహితుండంశములనే కత్రముగ జేయున్ 8

పరమాత్ముడు జాగర స్వప్నములందు అంశరహితులైన జీవుల
జానరూపదేహమును అనేక విధముగా విభజించి వారికి భోగములనిచ్చి
నదులు సముద్రములో గూడునట్లు శ్రీహరి జీవుల అంశములను విద్రావస్థ
లో ఒకే స్థానమందు జేర్చును 8

భార్యలగు గూడుకొని కారణ
కార్యావస్తువులందు ప్రేరక
ప్రేరిక రూపుల తోడ పటతంతువుల పలెనుండి
సూక్ష్మికిరియములట్లు తనదగు
వీర్యముననే యిచ్చి కొనుచు న
నాల్గవలె నితని విహారిము గోచరంబగునే ? 9

శ్రీభూదుర్గా నహితుడై శ్రీహరి జడ ప్రకృతి జగత్తు మొదలగు వస్తువులందు పేరణజేయుచు, పేరేపించుకొనుచున్న రూపములతో వస్త్రమునందలి దారమువలె మార్మకరణములవలె న సామర్థ్యముతోననే జీవులకు సాపక్ష్యాములనిచ్చుచు, వారితో సేవలగనుచుండును. ఇట్టి పరమాత్ముని లీలలజ్జలకు దెలియ శక్యము గాదు 9

జనకుడాత్మజున హన్ ఎర భూ

షణవసనముల దొడిగి తాపం

దనము గైకొని దీవెనల నిడి సంతసించునటుల్

వనరు హోషుడు పూజ్యపూజకు

దనగ పూజాసాధిస్తుడనై

తనకు తానై ఫలము లిచ్చును భక్తపరవశుడై 10

తండ్రి తన కొమారునకు మంచి అభరణములు మరియు వస్త్రములతో నలంకరించి వానిచే వంపనములు గొని దీపించి సంతోషమందునట్లు శ్రీహరి ఒకనియందుండి పూజ్యుడై మురొకనిలో నుండి పూజించుచును తన పూజలకు తానే పూజాసామగ్గులై భక్తులకు ఫలములిచ్చుచు వశుధగుచున్నాడు. 10

జనకు చతి సంపరముతో నిజ

జనములను రప్పించి లగ్నము

తనయునకు తాడేసి గృహమున నుంచుచీరుగను

పనదిజూపు డాత్మ సమృద్ధి

కనుగుణంబుగ గుణములను చే 11

తనుల కంటించి సుకడుఁఖాత్మక భవము నుంచున్

తండ్రి చుట్టములను నిలిపించి కడు సంబరముతో కుమారుని పెద్దది యెని వని నింటిలో నుంచునట్లు ఇంపిరావతి తన ఇష్టానుసారముగా జీవులకు త్రిగుణముల సంబంధము వెయింపె నుఖ దుఃఖ సంమిశ్రిత సంసారమందు బెట్టును 11

తృణకృతాయుషుండః పౌగనిం
 దీసి తతీని చిద్రముల వెల్పిక
 ననలుడున్ గన్పించి కన్నడకున్న రీతిగను
 పనజాండమునిఖిల బీపుల
 తనుపు లోనను బయట సుండియు
 కన్నడకయే కర్మల నలుపు హరి వారివలెనే 12

గడ్డిగప్పిన గుడిసెలలో పాగనిండుకొని చిద్రముల గుండ వెలువ
 డి అచట అగ్నిమున్నట్లు చెలివినను బైటికి గానకునట్లు బ్రహ్మాండములోమ
 న్న జీవులరి శరీరములలోన బైటను ఉండి వారికి కనబడకయే తీహరి అ
 న్ని పావపుణ్యకర్మలను వారివలెనే చేయుచుండును 12

హిరణ్యము మొదలంట నీళ్ళడి
 పాదుకొల్పగ కౌము పుష్పం
 స్వాదు ఫలముల నిచ్చునను సర్వేశ్వరుడు జనుల
 రాధనలు గైకొంచు బ్రహ్మ ఛ
 వాదినామము తోడ ఫలమిడి
 ఆదరించును జనులను చన మహిమ చెప్పకయే 13

చెట్ల మొదళ్ళకు నీళ్ళు బోసినచో చెట్లకొమ్మలు పెరిగి పూవు మ
 రియు కరభరితములైన పండ్ల నిచ్చునట్లు జనుల జేయు పూజలను సర్వే
 శ్వరుడు స్వీకరించి బ్రహ్మసదాదుల పెద్ద తో ఫలములనిచ్చి ఆదరించును
 కాని తా నాపలములనిచ్చినట్లు వెల్లడి జేయుడు. 13

శ్రుతితత్తుల కగపడిక తాన
 ప్రతి ముతాసందాత్మ్యడచ్యుతు
 పితరు పితృధాతు విద్యాదీశు విదితయ్యున్
 ప్రతి దినము చేతనులలో ప్రా
 కృత పురుషులయినె తెరుగుచుం
 పితరు నియమ్యనియోమ్యుడై సుఖముల నొసగున్ 14

వేదములకందని యనమాన మహిమగలవాడు, ఉత్పత్తి లేని యానంద స్వరూపుడు, నాశరహితుడు, సర్వత్రవ్యాప్తుడు, ప్రపంచమున కాధారుడు బ్రహ్మదేవుని తుడిగియు, అయిన శ్రీహరి జీవులందరిలో సామాన్యునివలె ఆజ్ఞాధారకునియందు నియమ్యుడు ఆజ్ఞాపించువానిలో నియామకుడై రక్షించును

మనసు చెడదు మనసిడి పిపిలుము

మనసులో నెలకొచ్చియుతి నూ

తన మిది సునమిచినముహదేయమని దెలిపి

తనపాదముల పింపు కిలయిం

దున నితక సర్వాంతర సుఖం

దనుభవించును స్థూల విషయము వెళ్ళుడనబరగి

15

మనసును సంసారమందుంచి సంసార ముఖములను మనసులో బాగుగా స్థాపించి ఇది మిక్కిలి కొత్తని ప్రపూర్ణ సంతృప్తి కలుగ జేయు ముఖమునిచ్చునది,, ఎని జీవులు నమ్మునట్లు జేసి తన పాద స్పృశము వారికి కలిలో గూడ కరుగకుండునట్లు జేసి విశ్వస్థాపనతో శ్రీహరి స్థూల విషయములను భవించును

15

తోదరుంక గుచు తాచిత్రం

బాది కరణములుండి విషయము

గాచుకొను నిజపూర సుమయ గ్రాహ్యగ్రాహకుడు

వేద వేద్యుడు తెలియ సత్తుల

తా దినుచు నెల్లరియందు నా

హృద మందును భక్తవత్సలుడు ఛాగ్రతియించుడు

16

పూరానంద స్వరూపుడైన శ్రీహరి తానే ప్రేరకుడై మనస్సు యొదలిగు నింద్రియములలో నుండి లౌకిక ముఖమునుభవించును - భాగ్యవం పన్నుడైన ఇతడు తానే ఇచ్చి ఉచ్చుకొనుట,, తెలియనివానివలె వారివారి దేహగత ముఖముననుభవించుచు అందరియుండండి ముఖించుచుండును

16

నిత్య నిగమాతీత నిర్గుణ
భృత్యై వత్సల భయవినాశన
సత్యకామ శరణ్య శామల కోమలాంగ సుఖీ.
మత్తుడటు నరులందు బైటను
మొత్త మన్నిట చుట్టుచునుండు
సత్యధిక సంతృప్తుంఁజిగదావ్యతిప్తు పరమాపు

17

శాశ్వతుడును, వేదముల కంధనివాడును తిగుణ శూన్యుడును, భయ వరిహరకుడు సత్యమైన అపేక్ష గలవాడు మొరబెట్టుకొనుటకు “ గీన వాడు శ్యామల వర్ణముగల మృదు శరీరముగలవాడు ఎల్లకాలము సుఖించు వాడును ఇతరుల భయమెంత మాత్రము లేనివాడై తిరుగుచు జీవులలోనను బైటను ఎటు జూచిన నటు చుట్టుచుండును తిజగద్యాప్తుడై భక్తులకు పర మాపుడై యున్నాడు.

పవహరిన్మణి విద్రుమ లన
చ్చపుల వలె శోభించుచును మా
ధపుడు సతతము దేవనర దానపులలో నుండి
ప్రిపిధ గుణకర్మ స్వభావము
పవనముఖ దేవాంతరాత్ముడు
దివస దివసము ప్యక్తమొనర్చు చుండితిని పించు

18

పవి = పవనము, హరిన్మణి = ఇంద్రానీలము విద్రుమ = పగడము ల శ్రేష్టమైన కాంక్షివలె వెలయుచు మాధపుడు ఎల్లప్పుడును దేవ దానవ మానవులలో నిరునివిం మూడు విధములైన గుణ కర్మలను వాయువే మొద లైన వేతల అంశములయై వ్యక్తపరచుచు వారికనుభవించ జీయును

ఆణు మహాత్ముల నుండు ఘనపర
 మాణునందున దాచు సూక్ష్మము
 మునుగ జేయుచు స్థూలముల దేల్చునిది యతని మాయ.
 వరుష రక్కసు లందరీ తని
 కినిసి చేయునదేమి రోకలి
 యెనయ ధాన్యము రోట పించినయట్లు దునుమాడున్ 19

కమలా కాంతుని అఘటిత ఘటనా సామర్థ్యము వర్ణింతురు. మి
 గుల చిన్న దాని యందును మిక్కిలి గొప్ప దాని యందును ఇతడుండును.
 పెద్ద దానిని చిన్నదాని యందును ముంచగలడు. మిగుల శైలికయైన దానిని
 నీటిలో ముంచగలడు అతి బరువు గల దానిని శెల్చగలడు ఇదే ఈతని
 మాయ దైత్యులీతని ఎదురించి ఎమి జేయగలరు? ధాన్యాయుధ్యత్ కలిగాని
 మర్త్య నాశచూర్ణయస్త్రిమ్యహా మేక ఎవ అం బ్రహండపురాణములోని భాగ
 వద్వాక్యము నాచార్యులు దశమ స్కంధ భాగవతతాత్పర్యములో జెప్పినట్లు
 రోటిలో ధాన్యము వేసి రోకటితో దంచి పాట్లు విడచినట్లు పరమాత్మ దేహ
 మును పశింపజెని జప్తులను రక్షించును

దేవ ధానవ మానవులు నను
 నీ విభంబుగ నెప్పుడు నుందురు
 లేవు స్నేహము పగయు దాసీనము లెవరియందున్.
 జీవులది కారానుసారము
 నీవి సుఖ సంసార దుఖము
 లేవి తా దినక యిడు వారికే నిర్గతానుడు 20

దేవతలు మనుష్యులు దైత్యులు అనుత్రివిధ జీవులు విల్ల కాళిము
 నను ఉందురు విరెవరియందును. స్నేహము గాని ఉదాసీనత గాని ధ్వేషం
 గాని యితడు చూడడు అయితే జీవుల యోగ్యతల ననుసరించి దేవతలకు
 సుఖమును మోపులకు సాంసారిక దుఃఖమును దానవులకు కేవల దుంఖ.
 మును తాను అనుభవించక వాకే యిచ్చుచుండును అతనికి భోగమవలం
 లేదు

ఎచట విన్న మరెచట జూచిన
 నెచట వేడిన నెచట నిచ్చిన
 నెచట బారిన నెచట నాడిన నెచట మనుచుండున్.
 ప్రచుర విజ్ఞులలోన విజ్ఞు
 దెచట సరి యీతనికి నెవ్వం
 డచరు డీతడు ఉద్ర మనుజుల నొల్లడి జగతిన్ 21

హరి కథల వినుచోట హరి విగ్రహము బాచుచోట వి దేవతల లై
 నను వరము వేడుకొను చోట, ఆయా దేవతలు వరము లిచ్చుచోట ఎచటికి
 వగైరినను, అడుకొనినను, శ్రీహరి నెరికొనియుండును జ్ఞానులందరి కన్న
 ను ఇతడు ఎక్కడ చూచి దుర్మార్గులను ఇతడు తిరస్కరించును జగదేక
 శూరుడె చలుడు అను వదము అసమానుడు అను అర్థము దామరిచి. 21

తప్త లోహము చూచు వారికి
 సప్త జిహ్వాని తెఱగు గన్పడు
 లుప్త పాపక లోహ మగపడు పూర్వమున్నటులన్.
 సప్తవాహను డఖిల జనముల
 వ్యాప్తుడైనందుననె యందరు
 నాప్తులగుదురు సర్వకాలము హితము జేయుచును. 22

తప్త లోహము = ఎఱుగా కాగిన ఇనుము, సప్త జిహ్వని తెఱగు =
 అగ్నివలె కనబడును లుప్త లోహము = అగ్ని అరిపోయిన తప వాటి ఇనుము
 నిజరూపమునే పొందును, అదే విధముగ సప్త వాహ ముడని శ్రీహరికి పేరు "
 ఏకకోవ్వపహతి సప్తనామ యని శ్రుతిగలదు ఇట్టి శ్రీహరి అందరియందును.
 వాప్తుడైయున్నందున పతి పత్నినుతులై మొదలైన బంధువులై ఎల్ల కాలము
 హితమా చరించుచుండురు. 22

వారిదము గుఱిపింప బంసెన
భూరుహంబుల వివిధ ఫలములు
వేరువేరై నట్లు పరవిధ జీవులందుండి.
శ్రీరమాపతి వారియోగ్యత
మీరనీయక కర్మగుణముల
తీరు సాగగ జేయు దేవుని కేవల ఓషమతలు

23

వైషమ్య నైర్వృణ్యములు శ్రీహరికి లేవు. జీవుల స్వభావాను సారముగా కర్మలకు జేయించునని దృష్టాంతముతో చెప్పుచున్నారు మేఘములు వాన గుఱిపింపగా చెట్లుపెరిగి పలు విధములైన రసములనుచ్చు వివిధ ఫలముల నిచ్చునట్లు లక్ష్మీపతి వివిధ జీవులలో నుండి వారి కర్మలనునుసరింప వారి వారి యోగ్యతల కనుగుణముగా ఫలముల నిచ్చి నడిపించుమ కాని అతనికి జేద భావము లేదు.

23

వారిజాప్తుని కాంతి, మణులను
జేరి యాయా వరములను వి
కారిమొందింప కాయ జూపరుల కగపడునట్లున్.
మారమణుడి ములోకమున
మూరు విధముల జీవులందు వి
హరము సల్పుత దోగ్యగతకర్మకను గుణమున్,

24

సూర్య కిరణములు వజ్రమే మొదలగు మణులపై బడి ఆయా రాళ్ళ వస్త్రాలను వికార మందవీరి క చూచు వాడి కగపడునట్లు లక్ష్మీపతి ముల్లోకి మందలి మూడు విధములగు జీవరాశిలో నుండి వారి వారి కర్మ మరియు యోగ్యతల కనుగుణముగా విహరము చేయుచుండును

24

జలము మునిగిన ముఖిక పాత్రను
 దొలగ జేయుచు గంట చేతను
 సులభముగ హరించుచు - నకు - సర - తానగుచున్
 హల ధరానుజా ఉమము సుకృతమై
 ఫలములను తా దేవదైత్యుల
 సక విభాగము జేసి తినినెడు - హరి - తానగుచున్

25

తనలో నీరు నింపుకొని మునిగిన ముఖిక పాత్రను వదలగంటచేత
 బట్టి తాగుకొని బట్టి వాయించునట్లు విప్లవకర్తయిన కర్మయోగి అలరాముని
 దమ్ముడగు శ్రీకృష్ణుడు పుణ్య పాత్రముల (పద్మస్త్రలో) సామర్థ్యములని
 బడినది. భందో భంగ భయముగా వాడుక పుణ్యములను దేవ దానపురికు
 పంచి పెట్టి వారికి తినిపించుచు తాను సాక్షిగా నుండును.

25

రసని యుండును సూర్యుండును
 కలయ కంఠగ సరల కర్పిల
 సప్తశి సప్తమి బుడి చేయునర్చిపులకలు ప్రభువగునాన్
 మేల్మోక్షుండున దయముగ మహాత్ముల
 మెదిలి యంతట నిండుకొనుచును
 వెలయు గగనమువోలే యంతట శ్రీరమాపపుడు

26

శ్రీలక్ష్మీవతియగు తెహరి ఇల్ల జంతువు లందును నంబందము లే
 జట్టుగనే ఉండి అని కర్మలను వారివారి ఘటేవే తావేజేసే జేబుండుచు-వాని
 ఫలములను తాను దీనక వారిలోనుండును చిన్నది పుద్గది ఆయన చిందెలు
 కడవలలో ఎక్కువ తక్కువలు లేక అన్ని చోట ఆకళమువలె వ్యాపించి
 యుండును,

26

వేడి యిసుమును బట్టి కొట్టగ
 చూడు వేదస లోహమునకే
 యేద వేదస గలుగు ననయన తెటుల జూచినను
 జూద హరి జీవులను తాగా
 హాడుచుండును లోస బైటను
 హాడు రక్షములంట గలవే చిన్మయాత్మననున్ 27

ఇసుక నిండ్లను గట్టి బాలురు
 మసలి యుండియు కొంత కాలము
 కొసను జెరచెడు రీతి శ్రీహరి లోకమంతటను
 వెసను గట్టుచు పలుదెఱంగుల
 ఆసముడును నిశ్చలుడు గాచును
 మెసయు నప్పము చోలువానికి దుఃఖ ముచుమేద ? 28

పిల్లలు తడిసిన యిమకతో నిండ్లను జేసి కొంతకాలము అడుకొని
 సంతోషముతో తొక్కినలాడి చెఱచునట్లుగా శ్రీహరి ఎక్కెవిధముగా లోకము
 లను నిర్మించి యెదు నందరిలో నుండి రక్షించి పాము తర గుర్త తనే
 మ్రొంగి వేయనట్లు చెఱచె వెయను ఇట్టి వానికి ముఁదు కము లెక్కడివి

వేష భాషలతోడ జనులం
 తోష పరెచ్చడి నటుని తెఱుసె
 దోషదూరుడు లోకిమున బహుమిప వాక్కులను
 తోషమిడి తత్తనైన ములభి
 లాష పూరి ని జేయు చెపుడును
 దోషణంబులజేయు జ్ఞానమయుండు పూర్ణుండు 29

పవిత్రాత్ముడు, పూర్ణానందమయుడు జ్ఞానమయుడు దోషదూరుడు
ను, అయిన శ్రీహరి నటుని వేషముతో మాటలాడుచు పెక్కితరములను ముగ్ధుల
జేయునట్లు అనేక రూపముల ధరించి లోకమున ఆయా జనుల కోరికలను
పూర్తి జేయుచు సంతనించుచు రక్షించును. 29

అథమ మానవ్యదొకడు మంత్రై
ష డుల సిద్ధిని హేపకము మరి
యదకముల సంబంధ మందక యుండ సంధుననే
పదుమ జాండోదరుడు నందరి
హృదయమందున కాలగుణ క
ర్యాదులందరి కలుష లేదన గల్గునె నిరంజనునకున్ 30

ఒక నీచమానవుడు మంత్రముల సిద్ధిని పొంది స్తంభనాదుల
నేర్చుకొని అగ్నిని నిశ్చను వట్టుకొని వాని భాధలు లేకుండగా జూపవచ్చును
కాని మొత్తం బ్రహ్మాండమునే తన కడుపులో బెట్టుకొనినవాడు, అందరి హృ
దయములలో ముందువాడను దోషరహితుడైన శ్రీహరికి కాలములు త్రిగు
ణములు, పాపపుణ్య కర్మలును అంటుకొనగలవా ? 31

అర్క గుణము ననంత గుణములు
నొక్క రూపున నన్ని జగములు
నొక్క రూపము చాల్చి తద్గత పెన్దులో బైడిన్.
పెక్కు పేరుల నాకసము పెలె
నొక్క రుచు పూర్ణ జ్ఞానమున్
జొక్కుచున్ చిన్మయము విహారము జేయు చేయించున్ 31

పరమాత్మ యొక్క ఒక గుణములో ననంత గుణములు మరియు ఒక్క రూపములో ననంత లోకములు దాగియున్నవి. ఈ లోకపు ప్రాణులందర లోనవే బైటను అకానము పలె వ్యాపించి యుండి అనంత నామములలో ఒల్లబడుచు, శ్రీహరి పూర్ణ జానానందమయ్యై ఆనేక పిదములుగా విహరించుచు అందరియందుండి కర్మల జేయించును, యదా ప్రవేష్ట కరుతె పుమాన్ దాడుమయాకృతోః చెష్టాంతదంగ సంస్థితైః స్వాంగైః ప్రద్యత్స్య యం హరిః " (భాష్యాక్రి.)

31

ఎలరందును నుండు తనచో
నెల్లరను ధైర్యరచుచు నప్రతి
ఘల్లుచును మారపెత జవమాద్యైరత మున్నెమురెన
ఎల దెలిసిన పనుజహార గుణ
సల్లెత జగన్మాధు షరలుడ్డ
తల్లెలు వినివచ్చె కంభము నుండి ధర్మనై

32

య్యుడహాని శోభిరహారము మనమునియుక్తియొక ధైర్య మిద్దగుడైత్రయం
స్థితి తున్నెన్ శ్రీజగన్మాధు విత్త అర్థుఁడైత్ర యుమమ్మ తానుండుయక సేతో
తొల్లరిపిత్తలో బెట్టుకొత్తి ఇట్టాత్మకంబు భజన వదన యొక్కరదలదియకొన్నంత
గ్ధాలను దిలిననవాడు ఇట్టాత్మకంబు గుణుల పదిహెట్టుతు తన భక్తిజుట్టతన
దమును విని ప్రంభము నుండి నరహరియై బైటికి వచ్చెను

32

శ్రీ మదాంధ్ర హరికథామృత సారము

వావిళ్ల సముతో కివ హైస్థి సంస్కృతగ్రంథాలయము

(శ్రీ మదాంధ్ర) హరికథామృత సారము

భోజన రస విభాగ సంధి 4

పల్లవి : హరి కథామృత సారమును
గురు కరుణతో నిటు నేను జెప్పెద
పరమ భగవద్చక్రపాది చూడరమున ఎనుందు.

పనజ జాండము నందభిళ చే
తనులు దిను నాల్లెరగులగు భో
జన పదార్థముల నాల్లెరగుతా రసరూపుడిగుచున్.
అనరూపు తినిపించి తిని సం
హసన కుపచయ కరణ సుఖమిడి
యని మెచ్చుచున్ హరియాత్మ ప్రదర్శన మొనగున్. 1

ఈ బ్రహ్మాండ మందలి సమస్త జీవులు ప్రతి దినము ఆహారమని
తీసుకొను పదార్థములు నాల్లు విధములు, జ్ఞాద్య-మింగదగినది, చోష్య-
కోజ్యదగినది పేయ త్రాగదగినది లెహ్య-వాకదగినది యనునవి పరమా
త్మ నాల్లువిధములైన రస రూపముల ధరించి వానిలో నుండి తాను భుజించి
నకల జీవులకును తినిపించును. ఈ భోజ్య వస్తులో నున్న భగవద్బ్రాహ్మణ్యము
ను మనము మన హృదయ కమలమందున్న బింబమూర్తిలో బింబముమె
చింతించి శ్రీహరికి సమర్పించు కృమము నీ సంగీతో వివరించుచు, పనజ
జాండము-బ్రాహ్మాండము నందలి బంతువులు ధినునట్టి నాల్లువివిధ పదార్థ
ములలో నాల్లరూపములతో తా నుండి రసరూపుడై వారి వారికి కావలసిన
వానిలో తా నుండి తిని వారికి దినిపించి వారి శరీరమునకు పుష్టిని ఇం గ్రయ
ములకు సుఖమును ఇచ్చుచు తత్వాభిమాని దేవతలకు తన స్వరూపదర్శన
సుఖమును ఇచ్చుచున్నాడు. 1

గూడు చోలేడు లింగమునకును
 షోడశాత్మక రసము పంచుచు
 షోడశాత్మక కళలకును దానుపచయించిడుచున్.
 క్రోడమై డెచ్చదియ నెరువేల్
 నాడిగత దేవతల యందున
 నాడు నా సందాచ్ఛుడయి చరియించు లోకమునన్. 2

గూటివలె మన్న మన శరీరమునందు పదహారు కళలు 5 జ్ఞానేంది
 యములు, 5 కర్మేంద్రియములు 5 మహాభూతములు 1 మనసు ఇట్టి ఇంద్రి
 యములకు పుష్టి నిచ్చుచు వరాహరూపముతో తెల్లై రెండు నాడులలోనున్న
 దేవతల యందు తామండి విహరించుచు అనంద స్వరూపుడై లోకమందు
 సంచరించును. 2

వారి వాచ్యుడు వారి యిందును
 నారు రసమనబడి ముప్పది
 యారు వేలగు నారి నర నాడ, ను తద్రూపుల్.
 ధారకుడు తానగుచు సర్వశ
 రీరముల తా రేఖవక్కు వి
 హారమును జేయును బృహతీయును పేరటను బరగి. 3

ఉదకనామక పరమాత్మ అరు రసములతో నీటిలో నుండి పడ్రస
 వాచ్యుడై స్త్రీ పురుషుల 36 వేల నాడులలో అయా రూపములతో నుండి
 బృహతీయమ పేరుతో రాత్రింబవళ్ళు విహరించుచుండును 3

అరు రిస సత్వాది భేదము
 నారు మూడైయుండు సారా
 సార నీతానీతఖండాఖంశచిత్రచురున్.
 ఈరధికమై డెబ్బదిగు వేల్
 మారమణుని ప్రసాఖ్యరూప శ
 రీతిమున భోజ్య సుపదార్థముల దెలిసి ఖండించు

4

అరు రసములు 3 రసములలో గుణింపబడి 18 యగును సారా
 సార నీతానీత ఖండా ౨౦౬ చిత్ ప్రచుర సంబంధముతో డెబ్బై రెండు వేల
 గును, శ్రీలక్ష్మి పతియొక్క ఈ డెబ్బది రెండు వేల రసశబ్ద వాచ్యరూపములు
 ను మన శరీరమునందును మనము భుజించు ఆహారమునందును చింతించి
 భుజింపవలెను 6 రసములు, మధుర, ఆమ్ల, లవణ, కటు, కషాయ, తిక్త
 ములు.

4

శీర్ష గతి రస రూపములు ము
 సూరు మరి యేబదియు నాలుగు
 చారు ఘృత గత రూపములు నిర్వదియు తొమ్మిదియు
 సార గుణమున నైదు వేలగు
 సూరు నొక్కటి రూపులిరువే
 లారు నిరుశత పంచ వింశతి రూప ఫలములలోన్.

5

సారిలో మున్న భగవంతుని రసరూపములు 354 నేతిలో 29 యవి
 కరమైన బెల్లమందు 5101 మరియు పండ్లలో 2825 భగవద్రూపములుం
 డుని ధ్యానించవలెను,

5

విశద స్థిర తీక్షణు నిరహర
 రసమునందున వేలు నెన్మిది
 త్రిశతసహస్రముల చింతించి తినుము విషయములన్.
 శ్వాసనుడున్ తత్పైశులందున
 నెనగు నీ పేరునగు బరగుచు
 పొనగు మనమున నిట్లు చింతన చేయు విమలకున్. 6

రసములందు పాలు నేయి బెల్లం పండ్లు మొ॥ వానిలో 8309 భ
 గనరూపములను చింతించి భుజింపవలెను చితాబిమాని మఱయు తత్వాది
 మాని దేవతలతో ఈ నాల్గు రసరూపముల పలువలుడును “విశదం క్షిరమా
 దుర్బం స్థిర మాశ్శుస్య తీక్షణం గుడర్పవని సాచినాం నిరహర్య భి ర్ముతే”
 (ఐతరేయ బ్రాహ్మణము) ఇట్లు ధ్యానించు జ్ఞానులకు వారి మనసునందే గోచ
 రించును 6

కపిల కరహరి భార్గవత్రయ
 వపువు కన్నుల ముక్కు ముఖమున
 శివరి నాముడు జిహ్వలో దంతముల హంసాఖ్యున్
 త్రిపది పాద్య హిమనయి మంచుల
 చపరిమిత సుఖపూర్ణుడెప్పుడును
 కృపణులందున వారి వారల రసము గొనునుడును. 7

కపిలుడు కన్నులలో, కరహరి ముక్కుచివర పరశురాముడు నోటి
 లో శివ-మధువుడు నాల్గవై హంసాఖ్యుడు పండ్లలో నివసించురు నిర్భ
 మ నిరంతరానంద పూర్ణుడైన పరమాత్మ మానవులలో నీరూపములతో నుండి
 ఆయా జీవుల ఇంద్రియములతో విషయములను స్వీకరించి వారికి గూడ తి
 నిపించి సుఖంప జేయును త్రిపది పాద్య-గాయత్రి ప్రతి పాద్యుడగు శివ
 యాత్మ హయగ్రీవుడు, వాక్యములలో నుండును, 7

నిరుప మానందాత్మ హరి సం
 రరుషణుడు ప్రద్యుమ్న రూపున
 బరగుచుండుచు భోక్తలకు తచ్చక్తిదుండగుచున్.
 అరయబడు నారాయణునిరు
 ద్ధిరును పేరుల భోజ్య పన్నుల
 నిరుత తర్పకుడగుచు చేతనులకు తృప్తినిచ్చున్. 8

సాటిలేని ఆనంద స్వరూపుడగు శ్రీహరి భోజనముజేయు వారిలో
 సకర్షణ మరియు ప్రద్యుమ్న రూపములతో తినుటకు సామర్థ్యము నిచ్చు
 వాడైయుండును నారాయణ మరియు గవెరుద్ద రూపములతో అహర పదా
 ర్థములలో నుండి పృతివినము జీవులకు దినివించి తృప్తి బరచుచుండును

వాసుదేవుడు లోన ఓయట వ
 కాశమిడు నాకాగటము ర
 మానహితుడగు బైదు రూపములందు విహరించున్.
 ఆసరోరుహ సంభవుడు భవ
 వాసవాద్య మరాది చేతన
 రాశిగతుడగునంచు దెలెసినవాడే కోపిదుడు 9

వాసుదేవరూపముతో శరీరములోనను బైటను ఆకాశమునందును
 ఉండి ఊపిరాడించుట కవకాశమిచ్చును. వాసుదేవస్తువాన్నస్థా భక్షే సంకర్ష
 ణస్తథా! పృథ్వీమ్నః పరమానస్థాహ్యనిరుద్ధౌ ఘృతే స్థితః నారాయణస్త స
 ర్వత్ర ఇత్యేనం ద్యేయమంశసా? (బతరేయము) ఐదు రూపములు గలవాడై
 శ్రీదేవితో సహ జీవుల శరీరమందూ విహరించును బ్రహ్మరుద్రేంద్రాది సకల
 దేవదానమానప్రలాది సమస్త జీవులందును శ్రీహరియుండునని తెలుసుకొని
 నవాడే జ్ఞాని 9

వాసుదేవుండన్నమున నా
 నానుభవల సంకరుషణుడుకృ
 ధీశవరమాన్నమున పుత్రమున శాంతిపతియుండున్.
 ఆ సుషర్వాంశగుడు స్థూపము
 వానవాసుజు శాత్రున, మా
 చేకు నారాయణుడు నెంకొనియుండు నెల్లడలన్. 10

పై పద్యములోని ఐతరేయ వ్రమాణము ఈ పద్య తాత్పర్యమున
 కన్వయింపవలెను. అన్నమందు వాసుదేవుడు పశ్చాన్నములలో సంకర్షణు
 డును, పాయశమందు ప్రద్యుమ్నుడు నేతిలో అనిరుద్ధుడు ఉండును గరు
 డా యాదుడైన శ్రీహరి వపులోనను, ఉపేందుడు కూరలలో మునియు మూ
 ల పురుషుడగు నారాయణుడు అన్నిటిలో ముందునని తెలుసుకొనవలెను 10

అగణితాత్మ్యము భోజన పదా
 ర్థగతుడగుచున ఖండ మొక్కొక
 టగు మెతకునను ఖండుడనబడగ బహుంశములన్.
 జగతి జీవుల తృప్తి ఒరచుచు
 స్వగత భేద వివరితుని యీ
 తగిన రూపము లెగగితిని యీతిని కర్పించు. 11

అగణితగూపములు గల శ్రీహరి మంచి ధోజన పదార్థములందు
 అఖండుడై ఒక్కొకమెతుకుతో నొక్కొక యంశమున నుండి అనంతాంశము
 లతో ఖండుడై జగతిలోని జీవుల తృప్తిఒరచుచు స్వరూప బెదరహితుడైన
 ఇతనిని ఖండా ఖండ రూపములందు తెలుసుకొని తిని అతనికే సమర్పింప
 వలెను 11

ఈ పథ మెఱిగి తినువాడు ని
 తోవవాని నిరామయుడు ని
 ప్పాపి నిత్యమును మహా యాగముల నలుపువాడు.
 ప్రాణక మెయగు బోక యుండు ర
 మాపతి కథిపాన మనుము కృ
 పాపయోనిధి మాటలను విను కన్నతల్లివలెనో. 12

ఈ విధముగా తెలిసికొని భుజించునట్టివాడు నిత్యోపవాసియు రోగ
 ము లేనివాడును, పాపరహితుడను ప్రతిదినమును మహాయజ్ఞముల నల్పిన
 పలముల నందువాడును అగును, చే జారి పొవునవి చిక్కును మరియు రా
 దగినవన్నియు దొరకును ఇదంతయు శ్రీహరి గలవని తెలియునది అదయా
 సాగరుడు బిడ్డల మాటల తల్లి వినునట్లు పీఠితో వినుచుండును. 12

అరునిరు వేలకును పై ని
 నూరు నేబది యొక్క రూపున
 సార భోక్తుడగు ననిరుద్ధ దేవుండన్న మయుడనగనో.
 మూరు నిరు వేలకును పైననె
 మూరదిక నల్వదియు రూపున
 చూరగొను ప్రద్యుమ్నుడిలతా ప్రాణమయదై.

అప్పమయ కోశములో ఆనిరుద్ధుడు 8251 రూపములతో పాణమ
 య కోశములో ప్రద్యుమ్నుడు 5543 రూపములతో, శ్రీహరి యున్నట్లు చిం
 తింపవలెను 13

రెండు వైమరి మూడు లక్షల
 సుండు సంకరుడు నర్వది
 రెండు వేలకు నేడు నెక్కుప నూరు రూపములన్.
 ఉండు తాను మనోమయుండన
 రెండు రెండును వేలు ననఘడు
 రెండు నొక నూటకిని పైనను డెబ్బదియు నాల్గు 14

దోషరహితుడైన సంకర్షణుడు బదులక్షల అరువది రెండు వేల
 నూటా ఏడు రూపములలో మనోమయ కోశములో నున్నాడు. తన వాతి పద్మ
 ములో చెప్పబోవు విజ్ఞాన కోశములో నాల్గువేల మూన్నూట డెబ్బై నాల్గు రూ
 పములతో మున్నాడని తెలుసుకొనవలెను. 14

రూపమున విజ్ఞాన మయుండన
 నీ పరి శ్రీ హనుదేవుడు
 వాస్తవియై మహదాది తత్వముల తత్పతులందున్,
 ఈ పురుష నామము కతని నుస్థ్య
 దాపయన రమాంతతా బ్ర
 హ్మపరోక్షల యొక్క లింగాంగములన్ తెరచున్. 15

పై పద్మములో డెబ్బనల్లు 4874 రూపములతో విజ్ఞానమయుండను
 పేరుతో వాసుదేవుడు మహత్తు మొదలగు తత్వము లందును, ఆయా శతాధి
 మాని దేవతలందును, వ్యాపించియున్నాడు ఈ పురుషునామకుని మంగళకర
 మగు చెమటతో జనించిన విరజానది రూపియైన శ్రీలక్ష్మిదేవి బ్రహ్మపరోక్షుల
 లింగదేహమును భంగవరచును. 15

ఐదు వేలానూటయిర్వది
 యైదు నారాయణుని రూపము
 తా దరించుచు నెల్లపుడు నా నందమయుడనగన్.
 ఐదు లక్షల పైన నెన్నది
 యైదు వేల్పున్నూరు రూపున
 నైదు కోశాత్త్రయదబ్బజాంతము నిండియుండున్.

16

శ్రీ మన్నారాయణుడు 5125 రూపముల ధరించి ప్రతి దినము అ
 నంద మయుడనబడును అన్నమయ, ప్రాణమయ మనోమయ, విజ్ఞానమ
 య అనంద మయమలను ఐదుకోశ రూపులైన అనిరుద్ధ పృథ్వీమ్మ సంకర్ష
 ణవాసుదేవ నారాయణుడై 585400 రూపములతో బ్రహ్మాండము వ్యాపిం
 చి యున్నాడు.

16

సూరు నొక్కటి రూపమున కాం
 తీరమై యెన్నమయుడై
 సూరు పైత్రక్షిధిక దశ ప్రాణాఖ్యుడగు ప్రద్యుమ్ను.
 చేరి మనసున నేబడైదు ప
 కారముల సంకరుషణుడై
 సూరు చతురాశీతి జ్ఞానాత్మ్యుండొ శుభ్రుండొ

17

కాంతిపతియగు కనిరెద్దుడు 101 స్వరూపములతో అన్నమయుడై
 యుండును. ప్రద్యుమ్నుడు 513 రూపములతో పాణమయుడై యుండును
 సంకర్షణుడు 55 రూపములతో చంచలమైన మనస్సులో మనస్సై యుండు
 ను. పృథ్వీసంకమతఃకమ వ్యాపించియున్న వాసుదేవుడు 184 రూపములతో
 విజ్ఞాన స్వరూపుడై యుండును

17

మూరు వేలకు నర్తశతమటు
 సీరధిక రూపములతోడ శ
 రీరమున నా నందమయ నారాయణాహ్వాయుడు.
 ఈరు నిరువేలకును పై ము
 నూరు నెదు స రూపములతో
 భారతీశునియందు వెన్నను నెయ్యివలెనుండున్, 18

మూలరూపి శ్రీమన్నారాయణుడు 3052 రూపములు భరించి ప్రా
 ణులలో ఆశంద రూపుడై ముఖ్యస్థానిని యందుండును 4305 రూపము
 లతో నేయి వెన్నతో దాగి యున్నట్లు ముఖ్య ప్రాణుని యందు శ్రీహరి దాగి
 యున్నాడు. 18

చేరి యేబది మూడు ప్రాణ శ
 రీరముల సనిర ధ్మిడుండై
 నూరు పదునొకండుగ ప్రద్యుమ్నుడపానమునన్.
 మూరునగు వ్యాను నంద్రేదర
 నూరు రూపున సంకరుడై
 నూరు ముప్పది యెదును వాగునను మాయేశున్. 19

అనిరుద్ధుడు పాణివాయు స్వరూప దేహమందు 53 రూపములతో
 డను, ప్రద్యుమ్నుడు అపాననామక పాణి శరీరమందు 511 రూపములతో
 డను, సంకర్షణుడు మూడవ వ్యాకుడును పాణి శరీరములో 55 రూపము
 లతోడను వాసుదేవుడు (మాయపతి) 535 రూపములతో ముండును. 19

మూల నారాయణుడు నేబది
 యేలు నెడై సూరు రూపుల
 నేను సర్వత్రము సమానున నుండి సర్వేషు.
 లీల జేయును వేము నేడును
 యేలు సూబాపది యొకండును
 తాళి పంచ ప్రాణుల నిలిచి లోకముల గాచున్. 20

మూలపాపి శ్రీమన్నారాయణుడు 557 రూపముల దరించి అన్ని
 జంతువులందును సమానముగా ప్రాణదేవుని యందు ఉండును ఇట్లు శ్రీ
 హరి 1711 రూపముల దరించి లీల జేయుచు లోకమును కాపాడుచుండును

త్రిసపతి సురూపాత్మకుడు నా
 చనిరద్ధుడున్ యజమానిగా
 ససలయము సోమాది పితృ దేవతల కన్యకలనిగన్
 ఎనయ నా ప్రద్యుమ్న సంకరు
 షణ విభాగము సర్వికొని తిన
 గనిడు నిత్యానంద జన దాయకుర్యుండై 21

శ్రీహరి 93 రూపములతో అనిరద్ధుడై ఎల్లప్పుడు శ్రాద్ధాదులందు
 కర్తయై యుండును, ప్రద్యుమ్నుడైయుండి అన్నియమ చంద్రుడై మొదలగు
 పితృదేవతలకు పేరకుడై యుండును సంకర్షణుడై ప విభజించి తామ
 స్వీకరించి వారిలకు దినిపించును నల్లపకాడ గు వానుదేవుడు ౨౧౬ - ౧ ము
 సుఖ భోజనము నిచ్చును 21

షణ్ణపతి నామకుడు వను శివు
 డెన్న భాస్కరులందును ప్ర
 పన్నులను దినమందు నిష్కపట సద్భక్తి జేయు.
 పుణ్య కర్మల గొనుచు చా కా
 రుణ్య సాగరుడా పితరుల ర
 గిణ్య పుణ్యము నుభయ దిడుచును గాచు నెల్లపుడు 22

96 రూపములు గలిగిన షణ్ణపతియను పేరు గల శ్రీ మన్మారాయ
 ణుడు పినుగులము రుద్రగణములందును మూర్త్యగణములందును తామం
 డి నిష్కపటులైన భక్తులు సద్భక్తితో నాచరించు పుణ్యకర్మలను స్వీకరించి
 దయామయుడై పితృపులకు లెక్కలేని సుఖమును ప్రసాదించి ఎల్లకాలము
 రక్షించుచుండును, 22

సుతస్య చక్రోర్ధ్వం సుపంచా
 క్తవరణ కరణము చిత్తిర్చి
 శీత సుతత్వపు ధాతువుల సనిరుద్ధుడెప్పుడును
 జాతిన దేయించు జగతి జీవ
 ప్రతతులను షణ్ణపతి నామక
 చతుర మూర్తుల శ్లోక జేతురు మధులు గావుననే. 23

సుతప-మూర్తినామక పరమాత్మ 51 అక్షరములందును హృద
 య కమలము యొక్క 12 దళములందును 24 తవ్యములందును 7 దా
 తుపులందును ఉండును అనిరుద్ధుడు ఎల్లప్పుడు జగత్తులోని జీవరాసులను
 రక్షించును కాపుర జూతులైనవారు 96 రూపముల ధరించిన నాల్గురూపము
 లను దెలుసుకొని పూజింపవలెను 23

అటుజ జాండోదరుడు వనమున
 శబరి యెంగిలి దినుచు గోరుం
 పబలలను మెచ్చుకొని ఋషిసతులడిన యన్నమున్
 సుభజు తా ముడియించె స్వరమలు
 యటుగ గం ము గొనెను మునిజన
 విటున గేష్మడు పదుచునే మే పడు కిర్మఫలముల్ 24

బ్రహ్మాండమును తన కడుపులో ధరించిన శ్రీహరి అడవిలో రా
 మావతారమందు అంబ, వాసమ లో శబరి ఎం లిసి తనెమ గోశిలము
 లోని స్త్రీలను తృప్తి పరచెను. స్వరమణుడైనను కట్ట సమర్పించిన గండ
 మాను స్వీకరించి ఆమెకు ఆంగశ్శాఖము నిచ్చెను ఋషి పత్నులు యిచ్చి
 న ఆర్చము స్వీకరించినట్టి స్వామి, దేవతల, ఋషులచే సేవ్యుడైనవాడుమే
 మిచ్చు కిర్మఫలములను స్వీకరించకుండునే? 24

గణన నేయగరాని సుల న
 దుణములకు సరి చేసెమైనను
 ఎనియ దగదు రమాబ్ధ భవశక్త్రాది సులసుమున్
 తను దినుచు మై మలచి కృష్ణా
 ర్పణ మనగ గైకొనును శిశు తా
 జనని భోజన సమయమున చేజాచు తెలుగునను 25

శ్రీహరిలో నున్న అనంతాకములైన మఖ సద్గుణముల ఆనేకాంశ
 ములందు ఒక అంశమునకైనను రమా బ్రహ్మ ఇంద్రాదుల సుఖము
 నమానము కాబాలదు మానవుడు భుజించునప్పుడు పృతి బుక్కకును
 కృష్ణార్పణమమచు అన్నము ఓనిన తల్లి భోంబేయునపుడు శిశువుచే జాచు
 నట్లు శ్రీహరి దానిని స్వీకరించును 25

జీవకృత కర్మల విడక సిరి

దేవిరమణుడు గొనుచు ఫలముల

సివితో నిడు తత్తదధి కారానుసారముగన్

పావకుడు సర్వస్వమును దిసి

యే వికారము నొండ దెచ్చుడును

పాపనమునకు పాపనుడు హరితినుటేమి వింత?

26

జీవాత్ములు జేయు కర్మలను రమా రమణుడు స్వీకరించి వారి వారి యోగ్యతలనునురించి తన విధముగా ఎల్లకాలము వారికి ఫలము లిచ్చును. అగ్ని, నీకల వస్తువులను కాల్చివేసి జామ వికార మందక నిగ నిగలాడునట్లు పవిత్ర పదార్థములను పరమ పవిత్రముగా జేయగల పర మాత్మ మన కర్మల స్వీకరింపటతో ఆశ్చర్యమేమి? 26

కలుష విహ్వల క్షయ భోగన

జలములాదిగ విషము లేయగు

కలుష రహితపు నాల్క కయ్యది సురస మెల్లపుడున్

సలవి తాంగున తెల్ల రసములు

గల సుషంగకుప్పెన్ మయడిక

నిల గొనడె పూతన విషపుచరు గుడిచిపట్టి హరి

27

రోగముతో రుచి చెడిన నాల్కకు ముష్టు బోజనమువృష్టాన్నము లు, నీరు మొదలగు వస్తువులు కూడ చేదుగా పరిణమించును. ఆరోగ్య వంతుని నాల్కకు అవి రుచికరములుగానే యుండును. అర్వాగ సుంద రుడగు శ్రీహరికి అన్ని రసములును ఎల్లప్పుడును రుచికరములుగానే యుండును పూతనయొక్క విషపూరి తప్రసమును గుడిచినవాడు భక్తితో సమ ర్పించిన దాన్ని స్వీకరించకుండునే? 27

చాల చెప్పగ నేల వాయువు
కాల కూటము ప్రాంగి జగమును
పాలనమ్మును జేసెదాను డొకంతమ్ముతుడయ్యెన్.
శ్రీలలన పరియును శుభా శుభ
జాల కర్తల గుడుచు చీడును
మేలు లేవెన్నటికి నితనికి స్వరసముల విడిచి 28

విమని చెప్పదు, వాయుదేవుడు కాలకూట విషమును త్రాగి లో
కమును రక్షించెను, కావుననే హరిదాస శ్రేష్ఠుడొకడు అమ్ముతుడని ప్రియ
ద్ది జెందెను. తీదేవి వల్లభుడు జీవుల పాప పుణ్యముల రాశిని, జాలము—
రాశి, స్వీకరించును. అతనికి వృద్ధిక్షయము లేవు, అనంద గూఢ రసము
మ వదలి వేరొక రసమునాతడు స్వీకరించడు, 28

ఓ పరిని యచ్చుతునె పిత్ర
ద్రూపముల తన్నాపముల నా
నా పదార్థములందు గిరి భుజించు విషయములన్
ప్రాపక స్థాపక నియమక
వాప్యపంతులెఱుగుచు ని
ర్లభ్యుడై తత్పాదముల నిడు పుణ్య పాపములన్. 29

ఈ విధముగా శ్రీమన్నారాయణుని ఆయా రూపములను ఆయా
నామములతో విశిష్టపరిచేసి అనేక పదార్థములందు దలచుచు భుజించ
వలెను విషయ స్థూములను జీవులకు సంబంధింప జేయునాడు మరియు
వారిలో స్థిరముగా నిలుపుచున్న, ప్రేరకుడును, వ్యాపకుడును శ్రీహరియే
యని తెలిసికొని అతని పాపములందు మేము జేసిన పాప పుణ్యముల
నర్పించి. 29

ఐదు లక్షల నెన్నదియు తొ
 మ్మిదియు వేలను ఏడు నూటా
 ఐదు రూపుల బొంది భొక్తయు బోజువనబరిగి.
 శ్రీరా దుర్గాపక్షణ పా
 దాది శిర పుష్కత వ్యాప్తిని
 మోపమిడు జగన్మాన పితరుడు గిర్బితాముసన్

31

శ్రీదేవి భూదేవి దుర్గాదేవీలు పతియగు శ్రీజగన్నాథ విరజడ
 589705 రూపములతో ధోజ్య పుస్తకాలు భుజించువాడను, కానే అయి
 మానవుల శరీరములో కాలి నుడి తల పరికరము వ్యాపించికొని యుండి
 వారిని రక్షించును,

30

శ్రీ మద్భాగ్యంధ్ర హరికథాసూత్రము

జ్ఞాత్యానము తో

(ఐదవ మోజున రస పిబాగ సంద్భి సమాప్తము)
